

श्रीगणेशपञ्चमय.

लेखक, भणिकान्त.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૭૬૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ સંગીત મંડાપન

વિષય ૬-૩

૨૬૯

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રકાશન
ગુજરાતી કૌપીરાઈ સંગ્રહ

ૐ

સંગીત મંગળમય.

(સચિત્ર-સુધારા-વધારા-સાથે.)

લેખક, “ મણિકાન્ત. ”

તે

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા હળધરવાસવાળા.
“મણિકાન્ત-કાવ્યમાળા” તથા “પાપી પિતા યાને સદ્ગુણી સીતા”
૪૦ ના લેખક.

૬૦ ગાયવાદી, માધવજી કાકરશીનો માળો-મુંબઈ નં. ૨.

પ્રકાશક,

મંગળદાસ નથુભાઈ ખરીદીયા.

૬૦ રાયપુર, આકાશેકના કુવાની પોળ—અમદાવાદ.

સોલ એન્ટસ,

સોજતરીયા બ્રધર્સ—બુકસેલર્સ.

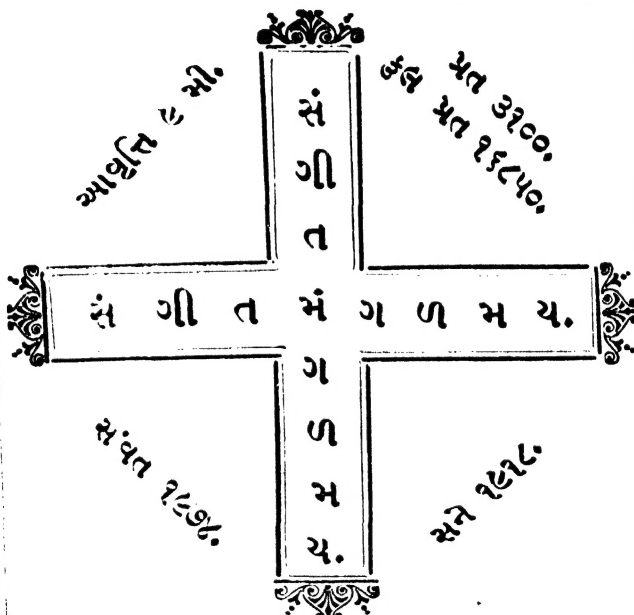
૬૦ લખમીદાસ ખીમજીનો માળો, ગણેશવાદી-મુંબઈ નં. ૨.

—૨૫૬—

કીંમત રૂ. ૦-૬-૦.

ગુજરાત સ્તોત્ર-(અમારા સુબીપત્ર સાથે) ફી. ૦-૩-૦.
અમારા ગ્રાહકે સ્હાડા ત્રણ આનાની પોષ્ટની ટીકીટ મોકલ-
વાથી ગુજરાત સ્તોત્ર મોકલવામાં આવશે.

સર્વ હક્ક લેખકને સ્વાધીન છે.

અમદાવાદ, સલાપોસ રોડ
ધી હાયમંડ જ્યુબિલી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
પરીખ દેવીદાસ છગનલાલે છાપી.

સૂચના-છુટક નકલ મંગાવનારે રૂ. ૦-૬-૬ની પોષ્ટની ટીકીટ મોકલવી

લોજસુબોધ રત્નમાળા-સુંદર-પાકા પુઠાનું સોનેરી
નામવાળું પુસ્તક ફી. રૂ. ૨-૦-૦.

નાનોતેજક કાવ્યો-૬૫૫ પ્રકારનાં કાવ્યોનો સંગ્રહ ફી. ૧-૪-૦.

૦-૦-૧-૬ પુસ્તક વપરાયેલ મુદ્રા અમદાવાદ પ્રેસમાં પ્રિન્ટ થયેલ છે. નિર્દેશ મુજબ ગ્રાહકે પોષ્ટની ટીકીટ મોકલવી.

એક અગત્યની ખાસ સૂચના!

મણિકાન્ત કાવ્યમાળાની છઠી આવૃત્તિની ૩૧૦૦ કૉપી બે માસની ટુંક મુદતમાં લગભગ ખલાસ થવા આવી છે હવે ફક્ત જુજ કૉપી શીલ્કી છે માટે નવી સાતમી આવૃત્તિ છપાવવા શરૂ કરી દીધી છે તે બે માસની અંદર એટલે આવતી દીવાળી ઉપર બહાર પડશે. કાગળોની તથા ચિત્રો માટેના આર્ટપેપરની સખ્ત મોંઘવારી તથા બાઇન્ડીંગના ભાવ એકદમ વધી જવાથી ના ઇલાજે નવી સાતમી આવૃત્તિની અઢી રૂપીઆ કિંમત રાખવી પડી છે તો આશા છે કે સાહિત્ય પ્રેમી સન્નિવો આવી સખ્ત મોંઘવારી ધ્યાનમાં લેઈ વધારેલા આડ આના કબુલ કરશે. હાલમાં નવિન નીકળતાં ચિત્ર વિનાનાં નોંવેલોના પણ રૂપીઆ બેથી અઢી કિંમત હોય છે તો અમારા પુસ્તકમાં આર્ટપેપર ઉપર છાપેલાં (૩૦) સુંદર-ચિત્રો છે એટલે તેના પ્રમાણમાં અમારા પુસ્તકની કિંમત વિશેષ નથી. સોલ એજન્ડસ—

સોજતરીયા બ્રધર્સ—બુકસેલર્સ.

૬. ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

અર્પણ પત્રિકા.

જેઓ બહારથી સદેહ પણ અંદરથી કાળા? ખરે
રસ્તો ચુકાવી દુનિયાને આડે રસ્તે દારનાર! તથા
પારકી પુંજ ઉપર તાગડધીન્ના કરી હજારોને
પાયમાલ કરનાર! કન્યાવિક્રય કરી ઉદર
પોષણ કરનાર! તથા સુધરેલામાં ગણાઈ
બ્રૂટ ચનાર! ધનના મદમાં અંધ
બનનાર! મનુષ્ય કર્તવ્ય ભુલી
જનાર! એવા અધમ જનોની
આંખ ઉઘાડવા આ લઘુ
પુસ્તક તેઓનેજ
અર્પણ કરું
હું !

“ મણિકાન્ત. ”

“ મણિકાન્ત. ”

લક્ષ્મી આર્ટ, ભાયખળા, મુંબઈ.

પ્રાર્થના.

“ભલે દુશ્મન અને દુનિયા ત્હમે ના કોપશેા બાપુ!
અમીમય આંખ કયારીમાં અફીણના રોપશેા બાપુ!
“મણિકાન્ત.”

પ્રાર્થના !

—ગઝલ—

ભલે દુશ્મન અને દુનિયાં તહમે ના દોષશો બાપુ !
અમીમય આંખ ક્યારીમાં, અફીલુ ના રોપશો બાપુ !
તમારી જ્યાં ક્યા દ્રષ્ટિ, અહાહા !! ત્યાં અમી વૃષ્ટિ;
અને રનેહી સકળ સૃષ્ટિ, સદા હૃદયે વસો બાપુ !
કરો જો આંખને રાતી, થહો સઘળા અને ઘાતી;
થશે વૈરી હશે સાથી, નમેરા ના થશો બાપુ !
અમારા દોષ ના જોશો, દયાળુ દુર્ગુણો ધોશો;
અમે તો આપનાં છોડ ! સુખદિ આપશો બાપુ !
નથી શ્રદ્ધા અમોને તે, શિખામલુ આપીએ તમને;
સુણી દીન બાળની વાણી, મંદૃદ શું હસો ? બાપુ !

x x x x x

મહા પવેત તાલુ કાજળ કરી સાગર વિષે નાંખે;
કલમ વૃક્ષો સકળ કેરી, ભૂમિ કાગળ રૂપી રાખે.
સદા જો શારદા લખશે તમારા ગુલુ હે ! ત્રાતા !
તથાપિ પાર ના આવે દયાળુ દેવ છો દાતા.

“મણીકાન્ત.”

નૂતન વર્ષે, હિંદ દેવીની શુભાશિષ!

—ગઝલ—

મધુરાં બાળકો મહારાં ! મુખારક ! સાલ આ નવલી;
અહાહા !! આપને પ્યારાં ! મુખારક ! સાલ આ નવલી !
રહો ! સૌ કષ્ટથી ન્યારા ! સકળ સુખ ભોગવો સારાં;
થજો ! આનંદની ધારા મુખારક સાલ આ નવલી !
વધો ! ભંડારમાં રિદ્ધિ, વચનની પામજો ! સિદ્ધિ;
થજો ! સંતાનની વૃદ્ધિ, મુખારક ! સાલ આ નવલી !
સુયશ સર્વે સ્થળે સ્થાપો ! દયા હરદમ દ્વદય વ્યાપો;
અનાથોને મદદ આપો ! મુખારક ! સાલ આ નવલી !
વધો ! આયુષ્યની દારી, ભરો ! સત્કર્મની ઝાળી;
જીવન પરમાર્થમાં જોડી, મુખારક ! સાલ આ નવલી !
મુખારક સાલ વિક્રમની, પ્રભુ આશા પુરે મનની;
ફળો આશિષ અંતરની, મુખારક ! સાલ આ નવલી !

“મણિકાન્ત.”

“સાલ મુબારક!”

નૂતન વર્ષે હિંદ દેવીની શુભાશિષ!

“મધૂરાં બાળકો મહારાં! મુબારક! સાલ આ નવલી!
અહાહા!! આપને પ્યારા! મુબારક! સાલ આ નવલી!”

“મણિકાન્ત”

વંદે માતરમ્.

હિંદભૂમિ હે માત ! નિર્મળ ત્હારા ઉદર પર ;
 ગુણવંતી ગુજરાત ! પાલવ સમ પથરાઈ છે. — “ મણિકાન્ત.”

જય ! ગરવી ગુજરાત !

સોરઠો.

હિંદભૂમિ હે માત ! નિર્મળ તારા ઉદર પર;
ગુણવંતી ગુજરાત, પાલવ સમ પથરાય છે.

હરિગીત.

દુનિયા તણા સૌ દેશમાં ભારત સકળથી શ્રેષ્ઠ છે !
જન જીવન અર્થે નિપજતું અતિ અન્ન માટે જ્યેષ્ઠ છે !
તેમાં વળી પ્રખ્યાત ! હે ! ગુજરાત ! તું ઝરતી અમી !
જય ! જય ! જગત વિખ્યાત ! ગરવી માત ! જય ! ગુર્જર ભૂમિ !
જય ભગવતી ! રસકસવતી ! તું છે ભૂમિ મનરંજની !
દુહિતા દયાળુ હિંદની હે ! પૂજ્ય ! પરદુઃખલંજની !
જેડી જડે તારી ન કેં જોતાં જગત આપુ ભમી !
જય ! જય ! જગત વિખ્યાત ! ગરવી માત ! જય ! ગુર્જર ભૂમિ !
નિપજે અનાજ અપાર તુજમાં કેંક ચીજો પાકતી !
ફળફૂલ પલ્લવ આસ બારે માસ અઢળક આપતી !
દહીં દૂધ માખણ ઘૃત તણી તુજ રાજ્યમાં ના કેં કમી !
જય ! જય ! જગત વિખ્યાત ! ગરવી માત ! જય ! ગુર્જર ભૂમિ !

નિર્મળ નદી નાળાં નવાણા નીરથી ભરચક રહે !
 જંગલ અને ખેતર લોલાં તેમાં મધુર વાયુ વહે !
 નિર્ભય બની પક્ષી પશુ આનંદમાં રહેતાં રમી !
 જય! જય! જગત વિખ્યાત! ગરવી માત! જય! ગુર્જર ભૂમિ!
 બળવાંત ને રણધીર કે શૂરવીર પાક્યા તુજ કુખે !
 હે માત ! ત્હારા માટે કે રણમાં પડ્યા સ્હામા મુખે !
 રાજા મહારાજ થયા કે દેશ જીત્યા ઘા ખમી !
 જય! જય! જગત વિખ્યાત! ગરવી માત! જય! ગુર્જર ભૂમિ!
 કે શિયળવાંતી નારીઓ નિજ શિયળને સંભાળવા !
 ના પ્રાણની પરવા કરી પ્યાડું પતિવ્રત પાળવા !
 કે તે સતી થઈ નાથ સાથે દેહને અનહદ દમી !
 જય! જય! જગત વિખ્યાત! ગરવી માત! જય! ગુર્જર ભૂમિ!
 પ્રખ્યાત ને આબાદ સુંદર ગામ ત્હારા પડપરે !
 તેમાં વસી તુજ બાળકો કલ્લોલમાં ક્રીડા કરે !
 છે પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધર્મમાં નિજ દેવ મૂર્તિ દિલ રમી !
 જય! જય! જગત વિખ્યાત! ગરવી માત! જય! ગુર્જર ભૂમિ!
 માતા પ્રશંસા શું કરું ? તુજ ગુણ ગણના થાય ના !
 ઉપકાર છે અગણિત અમો પર આ ભવે ભુલાય ના !
 જય! જય! થનો! ત્હારો કથે મણિકાન્ત તુજ ચરણો ચૂમી !
 જય! જય! જગત વિખ્યાત! ગરવી માત! જય! ગુર્જર ભૂમિ!
 જય! જન્મભૂમિ ! વંદેમાતરમ્ ! “મણિકાન્ત”

મંગળ ચાચના !

—ગઝલ—

અમારા હિંદમાં સર્વે;
સ્થળે ઈશ સ્થાપને—મંગળ !
અહા ! સૌ આર્યના અંતર;
વિષે બસ વ્યાપને—મંગળ !
કરી મન માનતી વૃષ્ટિ;
વધાઈ આપને—મંગળ !
પ્રભુ ભારત તનુ દિલમાં;
લલાઈ છાપને—મંગળ !
વધો હુન્નર કળા હિંદે;
સકળ કાર્યો થને—મંગળ !
વળી વ્યાપાર પણ વધને !
સુખુદ્ધિ વાધને—મંગળ !
તમે પાસે સકળ પત્નિ;
પતિનું માગને—મંગળ !
ગવાને ગીત ને વાળં;
વિભૂજી વાગને—મંગળ !

“ મહિકાન્ત ”

ગઝલમાં ગુલતાન !

ગઝલમાં હું અન્યો ઘેલો !

ગઝલ દિલનન ! ગાવા દે !

હજારો કામને છોડી !

અહા ! ગુલતાન થાવા દે !

ગઝલના હોજમાં હર્ષે !

અહાહા ! ચાર ! નહાવા દે !

ગઝલ રસથી ભરી પ્યાલી !

પૌ ને મસ્તાન ! થાવા દે !

નથી આવું નથી પીવું !

મઝા ખસ ! એ ઉડાવા દે !

અયે ! નિદ્રા ! જજે નાસી !

નશો એનો ચહુડાવા દે !

નીતિ શૃંગારનાં કાવ્યો !

ગઝલમાં હા ! બનાવા દે !

વિષય વૈરાગ્યનો વીરા !

ગઝલમાં રે ! બતાવા દે !

ભલે છે અન્ય રાગો પણ !

ગઝલમાં ગાન ! થાવા દે !

વળી વાળંત્ર તે સાથે !

ગઝલમાં હા ! બજાવા દે !

“ મણિકાન્ત ”

ૐ

—સંગીત,—

પ્રભુ સ્તુતિ.

—વસંતતિલકા છંદ—

ત્રતા ! તમે સકળના ! કરૂણા કરો છો, !!
 દાતા ! તમે જગતના ! દુઃખને હરો છો; !!
 આપો સુખુદ્ધિ અમને દરરોજ પ્યારા !!
 સ્નેહે નમું સુખકરા પ્રભુજી અમારા !!

—ગિતી—

મંગળમય ! મન મહાઈ “ મંગળમય ” પુસ્તક લખતાં આજે !
 મંગળમય ! સૌ ઇચ્છું, મંગળ ! વાળાં સર્વ સ્થળે વાજે !
 અસ્તુ.

“ વનમાં વાંસલડી વાગે છે ! ”

(માત્રામેળ તોટક છંદ.)

(સખી સ્વપ્ન મહી મન મોહનમેં—એ રાગમાં પણ ગવાશે.)

મધુરો સ્વર ક્યાં થકોં આંવે છે ? અમૃત વૃષ્ટિ વરસાવે છે !

અતિ પ્રિય શ્રવણને લાગે છે, વનમાં વાંસલડી વાગે છે !

રે ! ગાય ગોપ સૌ સ્તબ્ધ રહ્યાં !

યમુનાં જળ જોને ! શાન્ત થયાં !

પશુ પક્ષી વિચરવું ત્યાગે છે ! વનમાં વાંસલડી વાગે છે ;

મમ અંતરમાં કંઈ થાયે છે !

મોહન મળવા મન રહાયે છે !

રે ! ભૂખ તરસ પણ લાગે છે ! વનમાં વાંસલડી વાગે છે !

જો ! તપધારીએ તપ મૂક્યાં !

ધ્યાની યોગી નિજ ધ્યાન ચૂક્યા !

નર નાર નિંદથી જાગે છે ! વનમાં વાંસલડી વાગે છે !

સખિ ! મોહનને મળવા ચાલો !

મધુવનમાં નંદ તણો લાલો !

મન ભૂધર ભક્તિ માગે છે ! વનમાં વાંસલડી વાગે છે !

“અલખેલું યૌવન આવે છે”

(માત્રામેળ—તોટક છંદ.)

વધતાં વય કન્યા શરમાયે ! બદલાતું બાળાપણુ જાયે !
 રે ! રમત ગમત વિસરાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     મન નવિન વિચાર વિષે રમતું !
     લણુવા ગણુવાનું ના ગમતું !
 ચંચળ ચિતડું ચમકાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     રતન નિતંબ ગુરૂતાને ધરતાં !
     કટિ લચકાયે હરતાં ફરતાં !
 રિમત હાસ્ય ધ્વજા ફરકાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     બસ મદન અગન તનમાં લાગે !
     યૌવનની વાંસલડી વાગે !
 તન અવયવ સકળ વિકસાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     મન થાય અલૌકિક રસવાળું !
     તણુ ઓઢણી અંગ ધરે સાળું !
 રતિ રંગ હૃદય રેલાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     ભરથાર તણે મન મંત્ર લણે !
     ચતુરા ચીંતાનો કોટ ચણે !
 વિરહાનળ શોર મચાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     તન રંગ સુવર્ણ સમો થાયે !
     મુખ મંડળ રક્ત બની જાયે !
 ચંદ્રને ચપળ બનાવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !
     અલખેલું યૌવન આવે છે !
     તે મોહક મંત્ર જપાવે છે !
 રસધેલું યૌવન આવે છે ! અલખેલું યૌવન આવે છે !

“ પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં ! ”

—ગઝલ—

અમારૂં સ્વર્ગનું આરૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 અમોને મોક્ષ દેનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 સુખુદ્ધિ સાથ વસનારૂં કુખુદ્ધિ દૂર કરનારૂં;
 પ્રિયૂનો પ્રેમ પાનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 ભલે ભૂખે મરી જઈએ કદી કંગાલ ને થઈએ;
 દુઃખો દેખી ન કરનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 અમોને કેદમાં રાખો કદાપી બેડીઓ નાંખો;
 છતાં ના ટેક તજનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 ભલેને ભય ઘણો આપો કદી તરવારથી કાપો;
 નહિં તલભાર ડગનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 ઘણું દુઃખ સાસરે સહિશું કદી ના કોઈને કહિશું;
 અમારા શ્રેયને સારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 પતિ ને હોય પતવાળો કુટિલ યા અંધ હો કાણો;
 તથાપિ ચિત્ત રહાનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 ભલે રાગી અભોગી હો ! અગર ધનહીણ યોગી હો !
 ધણી ભગવંત સમ ધારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 અભણ કે હોય અજ્ઞાની શકે ના પ્રેમને જાણી;
 છતાં શિરછત્ર છે રહારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !
 અમારો દેવ છે સ્વામી અમારી ભક્તિ ત્યાં જામી;
 હૃદય ભરથાર રટનારૂં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યારૂં !

ભયાં ભંડાર નાણાંથી સુખઓ કે, ઘરેણાથી;
 કદી ના ચિત્ત ચળનાઈં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યાઈં
 નહિં લલચાઈયે લોલે નહિં મન માનશે મોહે;
 ખરેખર ! એ બધું ખાઈં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યાઈં !
 રવિ પશ્ચિમ ઉદય થાયે સિંહણસુત તૃણ જો ખાયે;
 તથાપિ હામ ના હાઈં પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યાઈં !
 દ્રુપદ-તનયા અને તારા સુકન્યા ને સતી સીતા;
 પતિવ્રત તેહ સમ પાળું પતિવ્રત પ્રાણુથી ખ્યાઈં !
 * * * * *
 કહે “ શંકર ” સફળ જીવ્યું મળે જેને સતી નારી;
 તરે પોતે અને નિજ નાથને સંસાર દે તારી.

“ મોહક મોરલી. ”

(દાસ પરે દયા લાવોરે-એ રાહ.)

મોહક મોરલી વાગીરે (૨)

મોહનવરની-મોહક મોરલી વાગી !

સૂતીતી શાન્ત બનીને, નિદ્રામાં નાદ સુણીને;

રજનીએ ઝબકી જાગી જાગીરે ! મોહનવરની.

સૂનાં ઘરખાર છોડી, મુરલી સાંભળવા દોડી;

લગની લાલાની લાગી લાગીરે ! મોહનવરની.

આધારે ચાલી સ્વરને, લેટી હું ભૂધરને;

આ લવની લાવટ લાગી લાગીરે ! મોહનવરની.

શું તમને ગઝલો વાંચવાનો શાખ છે? તો વાંચો!!
સુધારા વધારા સાથે છકી આવૃત્તિ તૈયાર છે!!

સચિત્ર

મણિકાન્ત-કાવ્યમાળા.

લેખક, “મણિકાન્ત” હરધરવાસવાળા.

બોધક ગઝલનો ભંડાર! સુંદિર ૩૦ ચિત્રો!!

નીતિ, ભક્તિ, શૃંગાર, વૈરાગ્ય તથા પ્રસ્તાવિક
કાવ્યોથી ભરપૂર ઉંચા ૬૦ રતલી કાગળો ઉપર છપેલું
પાકી બાંધણીનું રૂપેરી બોર્ડરમાં સોનેરી પાંચ નામવાળું
૩૫૫ પાનાનું દળદાર પુસ્તક. મુલ્ય રૂ. ૨-૦-૦૫૦. જુદું.

સોલ-એજન્ટસ.

સોજીતરીયા પ્રધર્સ-બુકસેલર્સ.

કે. લખમીદાસ ખીમજીનો માળો ગણેશવાડી મુંબઈ નં. ૨.
તથા

શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.

કે. ગાયવાડી માધવજી ઠાકરસીનો નવો માળો.

પોસ્ટ નં. ૨, મુંબઈ.

“એવી દયાને શું કરે ?”

હરિગીત છંદ.

નિદોષ પક્ષી પાડવા ગોળી છુટી બંદૂકથી,
પોકાર પાડીને પડ્યું પક્ષી બીચારું વૃક્ષથી;
નિરખી તકડતું તેહને હણનારનું અંતર બળે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૧

અરજ સુણીને મેઘજી આવ્યા ન ચોમાસા વિષે.
દુનિયાં દુઃખી દુષ્કાળથી જન ભૂખથી મરતાં દોસે;
પણ માઘ માસે મેઘજી લાવે દયા અવની પરે,
પછાળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૨

પૈસો ઘણો ખ્યારો ગણી બાળા વળાવી વૃદ્ધને,
બાળાપણે વિધવા થતાં આવી દયા દુર્બુદ્ધને;
દુઃખ દેખતાં દિકરી તણુરે ! આંખ આંસુથી ભરે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૩

રે ! નર્વિન વહુના બોધથી મૈયત પ્રીયાના પુત્રને,
બાળાપણે તરછોડીયો સમજ્યો નહિં ઘરસૂત્રને;
પત્તા મળ્યો ના પુત્રનો મનમાં સુઝાઈને મરે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૪

ધનવાન હું પદમાં રહ્યો આખું નહિ કંગાલને,
દુર્બળ હતો રે ! ભૂખથી પૃથ્વિ પડ્યો તત્કાળ તે;

પડતાં મરણ પામ્યો દયા ધનવાનના દિલમાં ઠરે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૫

કબજે કરી કીલ્લો કતલ શાહે ચલાવી શહેરમાં,
હો ! બાળવૃદ્ધ યુવાન પણ સૌ કો' કપાયા કે'રમાં;
પોકાર મરતાંનો સુણી અફસોસ કરતો શાહરે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૬

શર સાંધીને મૃગ મારવા રે ! પારધી પુઠે પડ્યો,
શર વાગતાં ધરણી ઢળ્યો પોકાર મૃગલીને કર્યો;
મૃગલી મરી શિર પટકીને ઘાતક દયાથી થરથરે,
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૭

ચહેલાં હૃદય કંપે નહિ એવી દયા શું કામની ?
મૃત્યુ થતાં આણે મયા રે ! એ મયા શું કામની ?
“ શંકર ” કહે છે શિર છેદી પાઘ બાંધે શું વળે ?
પાછળ પછાડે પૂછડું એવી દયાને શું કરે? ૮

કવિવર ભક્ત શ્રી ગોપાળદાસજી પ્રણીત

શ્રી વલ્લભાખ્યાન.

(સુબોધિની ટીકા સહિત.)

૩૭૫ પૃષ્ઠનું દપડાના પાકા આઘન્ડોંગનું પુસ્તક, છતાં મોંઘ-
વારીના સમયમાં ફક્ત કીંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. બુદ્ધ.

સોલ એજન્ટ—સોજીતરીયા બ્રધર્સ—બુકસેલર્સ.

કે. ગણેશવાડી-મુંબઈ, નં. ૨.

“યુવાની તો દિવાની છે !”

—ગઝલ—

જરા જન જાળવી લેજે અરે ! ઝેરી યુવાની છે;
 કલંકિત કીર્તિને કરશે ખરે ! વૈરી યુવાની છે ! જરા.
 સદા મન મોહમાં રમતું, રહે પરનારમાં લમતું;
 નીતિને લેશ ના નમતું યુવાની તો દિવાની છે ! જરા.
 લલે હો બ્રાતની નારી અગર હો મિત્રની ખ્યારી;
 નજર ત્યાં થાય બદકારી ખરાબીની નિશાની છે ! જરા.
 સગું રનેહી નહિ જોશે લલે વિધવા કદી હોશે;
 અરે ! અક્ષલ બધી ખડોશે લલે ગુણવાન જ્ઞાની છે ! જરા.
 અલીમાને કરે અંધા ! કરાવે નીચના ધંધા;
 વિચારો ફેરવે સંધા યુવાની તો ગુમાની છે ! જરા.
 બનાવ્યાં કેંકને કેદી નખાવ્યાં શીષ કેં છેદી;
 યુવાની શત્રુ છે લેદી ન માનો કે, મઝાની છે ! જરા.
 હૃદય કિરતાર ના રટતું નથી પરમાર્થમાં પળતું;
 રહે રસભોગમાં લળતું જીવનની જાણ હાની છે ! જરા.
 વિકારોને વળગનારી બતાવે પાપની ખા'રી;
 સુઝાડે બુદ્ધિ ના સારી પિડાકારક પિછાની છે ! જરા.
 સમજ સંસારના પ્રાણી યુવાની માન મસ્તાની;
 અરે ! પણ ચાર દોડાની યુવાની જાણ જ્ઞાની છે ! જરા.
 કહે “ શંકર ” જુઠી કાયા ! જુઠી સંસારની માયા;
 યુવાનીની જુઠી છાયા ! જુઠી આ જંદગાની છે ! જરા.

❖ અપંગોની યાચના ? ❖

—ગઝલ—

પ્રભુએ જો તને આપ્યું અમોને દાન હેતો જા !
 અપંગો આશરો માગે અરે આશિષ લેતો જા ! પ્રભુ.
 વિકારોથી ભરી દુનિયાં રૂપી સહરા તણા રણમાં;
 વડે પરમાર્થનું વારી ભરી પ્યાલીજ પીતો જા ! પ્રભુ.
 અરે ! સંસાર અરણ્ય આ અતિ મસ્તાન તોફાને;
 સખાવતની તરે હોડી ધરી ધનવાન તરતો જા ! પ્રભુ.
 હજારો રૂપીયા ભાઈ ! મઝામાં તું ઉડાવે છે;
 લખ્યું જો કિસ્મતે તહારા અરે ! કેં ધર્મ કરતો જા ! પ્રભુ.
 હરિ દરબારમાં જાવા મુસાફરિ છે મજલ મહોટી;
 ભલા સત્કર્મનું ભાથું અરે ! એ ભાઈ ભરતો જા ! પ્રભુ.
 અમારું ટુંકનું લોજન તમારી પાન સોપારી;
 દયા દિલમાં વસે જો તો બિનંતી ધ્યાન ધરતો જા ! પ્રભુ.
 અમોને અન્ન ના મળતું અપંગો શું કરી શકિયે ?
 ખને તુંથી ખિરાદર તો અમારું કષ્ટ હરતો જા ! પ્રભુ.
 અમોને જે આપશે તે વવાશે ધર્મના ક્ષેત્રે;
 મળે આ પુણ્યનું ટાણુ, અહા ! રનેહે ઉજવતો જા ! પ્રભુ.
 અમારા કર્મના યોગે અમે આ કષ્ટ લોગવિયે;
 હૃદયમાં રે'મ લાવીને ફરજ તહારી બજવતો જા ! પ્રભુ.
 અમોને અન્ન જો મળશે તમારી વાંચ્છના ફળશે !
 પ્રભુ તહારે ભલું કરશે ! જરા અમને રિઝવતો જા ! પ્રભુ.

જેવા દેવ તેવી પુજા !

—ગઝલ—

અમે મુકલેસ તે માટે નકામા કાં સતાવો છો ?
 દયા સાટે અયે આદમ ! તમે તો દમ-ખતાવો છો ! અમે
 અરે ! નિર્બળ અપંગોને નથી લોજન પુરૂ મળતું;
 રખડતા હાલને દેખી તમે ક્યાં ગમ ખતાવો છો ? અમે.
 લલે ના આપશો લાઈ ! મગર ધક્કા નહિં મારો;
 અરે ! એવું કરી અક્કલ તમારી કમ-ખતાવો છો ! અમે.
 તમારા એક ધક્કાથી અમે નીચે પડી જઈએ;
 અતિ બળવાન તે અમને તમે તાલિમ-ખતાવો છો ? અમે.
 ગની હો યા ગદા હો પણ પ્રભુ દરબારમાં સરખાં;
 બુલમ જગદીશની દષ્ટે ! અયે અલિમ ! ખતાવો છો ! અમે.
 મુકી ધનમાલ ને માયા ગયા આલી હજારો કેં;
 બુઓ છો તે છતાં હું પદ તમે હરદમ-ખતાવો છો ! અમે.
 ગરીબો છેક છે હલકા ગણી અપમાન કાં આપો ?
 તમારી જાતની હાથે કરી નંદાનમ-ખતાવો છો ! અમે.
 અમે તો માગવા લાયક તમે છો આપવા લાયક;
 કરીને કોપની દ્રષ્ટિ કટુતા ક્યમ-ખતાવો છો ? અમે.
 તમારે આંગણે આવ્યા અમે આશા અતી ધારી;
 “અરે ! જા ! કરકરી લાંબો જવું જહનમ-ખતાવો છો ! અમે.
 ભરીને ફંડમાં નાણાં સખાવત-કાં ખતાવો છો ?
 અપંગો આશરે આવે અદાવત-કાં ખતાવો છો ? અમે.

હોંગી ધર્મગુરુનું ધર્મીગ !

—ગઝલ—

ગુરુ જો થયા છો તો તમે જસ જ્ઞાન-આપોને !
 પ્રભુને ભેટવા ભક્તિ તણું રસ પાન-આપોને !
 અરે ! છે દેવ સૌ સરખા ગણીને માન-આપોને !
 ખુલાસો પુછિયે તે પર ધિરજથી ધ્યાન-આપોને !

ગુરુ સ્વર્ગમાં જાવા જતાવો જ્ઞાનની ઘોડી !
 અરે ! સંસારને તરવા જતાવો જ્ઞાનની હોડી !
 રહ્યું અજ્ઞાન અંતરમાં અપાટે નાંખજો તોડી !
 ગુરુ આપ છો મહારા કહું છું હાલ કર જોડી !

લગાવી તેલને અત્તર ફરો છો ફાંકડા ફક્કડ !
 નથી કે' નમ્રતા તમમાં અલીમાને રહો અક્કડ !
 જમી મિથાન ને માવો પિવાને દૂધ ને શક્કર !
 મઝા એ રાજ્ય વૈભવને ઘડીભર ભારતી ટક્કર !

ચઢી ગાડી અને ઘોડે નથી ફરવા-તમે જનમ્યા !
 મઝા ને મોજ સંસારે નથી ફરવા-તમે જનમ્યા !
 કરી પધરામણી પૈસા નથી હરવા-તમે જનમ્યા !
 ગુરુ પારકે તુંબે નથી તરવા-તમે જનમ્યા !

અમોએ જ્ઞાન મેળવવા-ગુરુજી આપને કીધા !
 અમારી બુદ્ધિ કેળવવા-ગુરુજી આપને કીધા !
 હૃદયમાં ભક્તિ લેળવવા-ગુરુજી આપને કીધા !
 અરે ! ના ભક્ત લોળવવા-ગુરુજી આપને કીધા !

ગુરુજી પારકા જર પર ગુન્નરો-આપ લૈ ખેઠા !
 જગતને ધૂતવાનો શું ? ઇન્નરો-આપ લૈ ખેઠા !
 દગાથી દેવના નામે ધુન્નરો-આપ લૈ ખેઠા !
 ઇલાજો દ્રવ્યને હરવા હુન્નરો-આપ લૈ ખેઠા !

અરે ! સમજી જનો કેરી કરાજી-આપ લૈ ખેઠા !
 હતા જે અંધ શ્રદ્ધાળુ હરાજી-આપ લૈ ખેઠા !
 મુકીને નમ્રતા નેવે મિનજી-આપ લૈ ખેઠા !
 અરેરે ! ગર્વની ગાદી ગુરુજી-આપ લૈ ખેઠા !

ધ્વજા નિજ ધર્મની હસ્તે ધરીને-કલેશ કાં માંડો ?
 પરાયા ધર્મની નીંદા કરીને-કલેશ કાં માંડો ?
 અવરના ધર્મનું ગૌરવ હરીને-કલેશ કાં માંડો ?
 ગુરુજી પાપની પ્યાલી ભરીને-કલેશ કાં માંડો ?

ગુરુ છો આપ ધરખારી વિરાગી શિષ્યને કરતા !
 પછી ધનમાલ લૈ તેનો સુખે ભંડારમાં ભરતા !
 નથી લાયક તમોને એ અરે ! કાં લોભ ના તજતા !
 ગુરુજી આપ જન્મળી જરા ભગવાન ના ભજતા !

અહા ! ધનવાન ને આવે ખુશીથી માન-આપો છો !
 દઈ પરસાદના પડોઆ ઉપરથી પાન-આપો છો !
 ધકેલા ખાય નિર્ધનૌયા છતાં ક્યાં ધ્યાન-આપો છો !
 સુખે ફટકા મરાવીને અરે ! અપમાન-આપો છો !
 ભલું ના આપતું ઇચ્છો ! અવરતું શું કરી-શકશો ?
 રહ્યું અજ્ઞાન અંતરમાં ! અવરતું શું હરી-શકશો ?
 અરે ! કાગળ તણે નાવે ગુરૂ ! શું તરી-શકશો ?
 કુખો છો આપ પોતે તો અમોને શું ધરી-શકશો ?
 ગુરૂ ને રહડે ગુસ્સો મયાથી માફ-હા ! કરજો !
 વિકારો વેગળા મૂકી હવે દિલ સાફ-હા ! કરજો !
 ખરા ખોટા તણા ખતે અરે ! ઇન્સાફ-હા ! કરજો !
 વદે “શંકર” જગકર્તા તણા બસ જાપ-હા ! કરજો !

કૃષ્ણની બાળલીલા !

—હારી—

સખીરી ! મોહન માન મુકાવે (૨)
 કામળી કાંધે, લાકડી હાથે, વનવન ઘેતું ચરાવે,
 મહીયારણનાં મહી ઉતરાવે, ખાય અને ખવરાવે;
 ગોવાલણને ગલરાવે ! મોહન માન મુકાવે-સખીરી !
 શરદ પુનમની શુભ રજનીમાં, રસિયોજી રાસ રચાવે,
 એક એક ગોપીને એક એક કાન્ડો થનથન નાચ નચાવે;
 મધુરીશી મુરલી બજાવે ! મોહન માન મુકાવે-સખીરી !

❀ પારકે પૈસે-પરમાનંદ ! ❀

યાને નવલશ હીરજી !

—ગઝલ—

અમે પેઢી ઉઘાડી છે મઝા મોઝે ઉઠાવાને;
 અમોએ બેંક કાઢી છે ગરીબોને રડાવાને ! અમે.
 તમારા રૂપિઆ લાવો ! જમે અમ બેંક મંડાવો;
 અમે હાજર છિએ આવો ! હુકમ માથે ચડાવાને ! અમે.
 સુભાષિત શબ્દ લાખીશું તમારું દ્રવ્ય રાખીશું;
 મઝાનું વ્યાજ આપીશું પછી પોકો પડાવાને ! અમે.
 અમે મોટર વસાવીશું નવી બિલ્ડીંગ બનાવીશું;
 પુરો લપકો બતાવીશું પ્રથમ પૈસા કઢાવાને ! અમે.
 બનીશું ફાંકડા એવા નવલશા હીરજી જેવા;
 કરીશું કૈંકના દેવા ઘરેણાં તો ઘડાવાને ! અમે.
 પુનાની રેસમાં જઈશું, જુગારે દોકડા દઈશું;
 અજબસદ્દો ઉઠાવીશું; અહા ! કિસ્મત લઢાવાને ! અમે.
 બનીશું મીલના માલિક, હજારોના થશું પાળક;
 મુકીશું મીલને ગીરો, નગદ નાણાં કઢાવાને ! અમે.

કરીશું કુંપની ઉભી, ખરેખર ! વાપરી પુખ્તી;
 અમે શેરો ભરાવીશું, સંબંધીને ફસાવાને ! અમે.
 ડબલ શેરો બનાવીશું, પ્રજામાં તે ખપાવીશું;
 ખુશીથી બ્યાજ આપીશું સુખે મૂડી પચાવાને ! અમે.
 કરીશું હાથને કાણા, ભરીશું ફંડમાં નાણાં;
 સખી શ્રીમંત છે એવું, જગતને તો જણાવાને ! અમે.
 અમારી ધારણા એવી, સખાવતમાં રકમ દેવી;
 થવું સર, નાછટ કે જે. પી. અહા! મહોટા મનાવાને ! અમે.
 અહાહા !! પાર્ટિઓ આપી, વિગત છાપાવિષે છાપી;
 જશે જશ જગ વિષે-બ્યાપી, પુરા પ્રખ્યાત થાવાને ! અમે.
 ટિકાં તાણી ભગત થૈશું, હવેલી મંદિરે જૈશું;
 વસ્ત્ર પરમાર્થમાં દૈશું, મહા ધર્મી ગણાવાને ! અમે.
 બનીશું કૈંકના ત્રસ્ટી બગાડીશું પછી દ્રષ્ટિ;
 હજમ મીલકત કરીશું તે અહા ! રાંડો નચાવાને ! અમે.
 અવલથી વાપરી અછલ પ્રિયાના નામ પર મિલકત;
 ચૂડાવીશું નહિ હરકત હજારોને હરાવાને ! અમે.
 અમારો ધીકતો ધંધો ધોરજ ધારી ધખાવીશું;
 તગાદો બહુ થશે ત્યારે દેવાળાને દિપાવીશું ! અમે.

❧❧❧ સુધરેલાનો સંતાપ ! ❧❧❧

—ગઝલ—

સુણે! સાથી સુધારના અરે ! સૌ આંહિ આવોને !
 તમારા ભાષણે ભૂંડ્યો, હવે રસ્તો બતાવોને ! સુણે.
 તમારા રાહ પર ચાલી, સુધારો ઘર વિષે ઘાલી;
 પીંધી મહેં ઝેરની ખ્યાલી, તમે તેથી બચાવોને ! સુણે.
 પ્રિયાનાં પોલકાં લાવી, નવિન પોષાક પહેરાવી;
 ગરીબી ઘર વિષે આવી, હવે તેને હઠાવોને ! સુણે.
 પ્રિયા ઘર કાળને છોડી, ચઢાવી ખૂટની જોડી;
 હવા ખાવા જતી દોડી, કહે “ નોકર વસાવોને ! ” સુણે.
 “ નથી હું કાંઈ ભડોયારી, નથી કેં કામ કરનારી;
 હવે હકદાર હું નારી, નિયમસરનું બજાવોને ! સુણે.
 સુધારો આપણે માથે, નહિ ખાવા કરું હાથે;
 પિયૂજ રાંધવા માટે, રસોયો એક લાવોને ! સુણે.
 સુશેલિત ફેસ લાવોને, સરસ ચસ્માં અપાવોને;
 હુકમ મહારો બજાવોને, મડમ મુજને બનાવોને ! સુણે.
 જવું ફરવા પગે ચાલી સુધારાની નહિં જહાલી;
 દિયો એ આપદા ટાળી, સરસ સાઈકલ અપાવોને ! સુણે.
 બનું હું રાયની રાણી, જવું નાટક વિષે જાની;
 ટિકિટ લાવો તમાસાની, સુધારાને વધાવોને ! સુણે.
 ઘણું છે કામ તમ માથે, તમે ના આવશે સાથે;
 ફુલાળ ફેન્ડને માટે, ટિકિટ ખીજ મગાવોને ! સુણે.

અદેખા શું બનો એમાં ? કુલાજી સાથ છે તેમાં;
 સુધારો છે રહ્યો જેમાં, જરા વિશ્વાસ લાવોને ! સુણો.
 સુધારાના થયા સાથી, પછી ખટપટ કરો આ શી ?
 કરે અજ્ઞાનિયો હાંસી, કુધારાને હરાવોને ! ” સુણો.
 સુધારો આ બુવો ચારો ! તમોને જે અતિ ખ્યારો;
 હવે લાગે મને ખારો ! લલે લપકો બતાવોને ! સુણો.
 ખરચ પોષાય કયમ આવું ? મુસારો સાઠનો લાવું;
 પ્રિયાને કેમ સમજાવું ? જરા યુક્તિ જણાવોને ! સુણો.
 રસોયો ક્યાં થકી રાખું ? હૃદયનું દુઃખ ક્યાં દાખું ?
 નિસાસા હાંચ ! હું નાખું દયા દિલમાં ધરાવોને ! સુણો.
 છકેલી કેં થઈ નારી, જરાએ લાજ ના ધારી;
 પતિ તો શાક તરકારી, પતિવ્રત તો પળાવોને ! સુણો.
 લજબગ્યા તાતને કૈંએ, બનાવ્યા બ્રાતને કૈંએ;
 ડુખાવ્યું કૃંગ હા ! કૈંએ, લલે દિલને મનાવોને ! સુણો.
 નિયમસર છુટ છે સારી, નિયમસર કેળવો નારી;
 નિયમસરની બલીહારી, નિયમસર સૌ ચલાવોને ! સુણો.
 સુધારો ! એ તમારો તો લલે તમને મુખારક હો.
 અરે પસ્તાઉં છું પૂરો, પ્રભુ તેથી બચાવોને ! સુણો.

*

*

*

*

સુણી ‘ શંકર ’ કહે શાણા ! લવાડા આ ‘ સુધારાના ! ’

સુણી ના કોપશો ખ્યારા ! અરજ દિલમાં ઠસાવોને ! સુણો.

કન્યાચિકિત્સનો “ કખાલો ! ”

—ગઝલ—

અમારી લાડકી લેવા, ભલે :જરદાર આવોને;
 અમારું મન મનાવાને, ‘મની’ કલદાર લાવોને ! અમારી.
 અમે ના રૂપને જોતા નથી ‘કુળવાનને મહોતા;
 કરન્સી ખેંકની નોટો, અવલ અમને અપાવોને ! અમારી.
 ભણેલા કે અભણ આવો, ભલે અજ્ઞાનીને લાવો;
 અમારો દામ પરે દાવો, દધ દિકરી ઉઠાવોને ! અમારી.
 ભલે ભુંડો અગર ગાંડો, ભલે રાખે ઘણી રાંડો;
 ભલે પરણ્યાં પછી છાંડો, નગદ દમડા અપાવોને ! અમારી.
 જીવાનીને નથી જોતો, ખુઠાવાને નથી રોતો;
 નથી જોવો ખરો ખોટો, ખરીદીને ખટાવોને ! અમારી.
 હશે કન્યા થકી નહાનો, છતાં ના રાખશો છાનો;
 કુજોડાનો નથી વાંધો, વસૂ વેગે વસાવોને ! અમારી.
 ભલે દહીં દિવાનો હો ! કુટિલ યા અંધ કાણો હો;
 અગર શયતાન શાણો હો ! ખરે ખીરસાં ભરાવોને ! અમારી.
 રૂપાળી લાડકી મહારી, વયે મહોટી મનોહારી;
 થવું જો હોય ઘરખારી, અમારું મન મનાવોને ! અમારી.
 નહિ કન્યા મળે સોંધી, અમારી માગણી મોંધી;
 વગર ધનના બધા ઢાંગી અહીંથી દૂર જાવોને ! અમારી.

થવું જો હોય વરરાજ, પ્રથમ અમને કરો તાજ;
 પછી વગડાવજો વાજ, હજારી પાંચ લાવોને ! અમારી.
 અમોને રૂપીયા દેશો, છતાં ના કોઈને કે'શો;
 હૃદયમાં જાળવી રે'શો, બહીવા બહાલે વધાવોને ! અમારી.
 ત્રીજેરી કોઈની કાઠો, અગર દેવું કરી કાઢો;
 ગીરો ઘર કે મુકો વાડો, લલા અછલ લડાવોને ! અમારી.
 અમારી લાડકી ખેટી, ઉછેરી આપદા વેઠી;
 હવે પૈસે ભરો પેટી, પછી પદ્મું કરાવોને ! અમારી.
 અમારી માગણી એ છે, તમારું દીલ શું કે' છે ?
 “ કખાલો આ કખુલ છે કે ? વિચારીને જણાવોને ! અમારી.

*

*

*

*

સુણી “શંકર” કહે સ્વાર્થી ! તમારું ધીક: છે જીવ્યું !
 કમાવા હોય ના સત્તા ભલે માથું મુંડાવોને ! અમારી.

❧ વાંઢાની વિનંતી ! ❧

—ચઝલ—

દયાળુ દીકરીવાળા દયા વાંઢાપરે લાવો;—
 દુઃખી છે જીવંતી મહારી કૃપાળુ કોઈ પરણાવો ! દયાળુ.
 સુનું ઘરખાર મહારું છે વિના નારી અકારું છે;
 પરણવું પ્રાણ પ્યારું છે હવે ના લેશ તરસાવો ! દયાળુ.
 સકળ લોકો કહે “ વાંઢા ” ભરૂંસો તેહનો છાંડો;
 કહે છે લોકો કેં ગાંડો, તપેલાને નહિ તાવો ! દયાળુ.

સગુ ના કોઈ સંગાથે અરેરે!! રાંધણું હાથે;
 વળી ઘરકામ તે સાથે કડું હું કેમ ? ખતલાવો ! દયાળુ.
 કડાકુટ ઘર તણી કરવી નિયમસર નોકરી ભરવી;
 નથી નવરાશ બે પળની કડું કો'ના પરે દાવો ! દયાળુ.
 હૃદયની વાત ક્યાં કરવી ? પ્રીતી ખ્યાલી કહાં ભરવી ?
 ધોરજ તો ક્યાં સુધી ધરવી ? નિવેડો તેહનો લાવો ! દયાળુ.
 પ્રિયાનાં સ્વપ્ન આવે છે મ્હને મોજી બનાવે છે;
 પ્રભાતે તે સતાવે છે દયા તો કોઈ દરશાવો ! દયાળુ.
 પિતા સૌ દ્રવ્યને રહાવે સુતા ધનકાજ વેચાવે;
 અછત કન્યા તણી થાયે કુધારો કોઈ અટકાવો ! દયાળુ.
 મુરો પૈસો નથી પાસે અરેરે!! કેમ પરણાશે ?
 કુંવારી જીંદગી જાશે કડું દરરોજ પરતાવો ? દયાળુ.
 સુતાનું દ્રવ્ય લેનારા ! સુણો તમથી કસઈ સારા !
 તમો પર શ્રાપ છે મ્હારા હૃદયમાં લાજ કૈં લાવો ! દયાળુ.
 અહો ! કન્યા તણા વાલી ! પિવાડો પ્રેમની ખ્યાલી;
 અરેરે!! દુઃખ દયો ટાળી લઉં સંસારનો વ્હાવો ! દયાળુ.
 વિનંતી આ સુણો ! મ્હારો ગયો છું હામ સૌ હારી;
 કરોને કોઈ ઘરબારી નહિ તો હું બનું બાવો ! દયાળુ.

* * * *

કહે “ શંકર ” બિચારા રંકને ના દાદ કો' દેતું:
 પિતા જ્યાં દ્રવ્યના લોભી પછી ફરિયાદ કો' લેતું ?

સોલુતરીયા બધર્સ.

ઉકસેલર્સ, પબ્લીશર્સ, એન્ડ કમીશન એજન્ટ્સ.
 ડૉ. ગણેશભાઈ લખમીદાસ ખીમજીનો માળો, પોસ્ટ નં. ૨ મુંબઈ.
 અમારે ત્યાંથી દરેક જાતનાં પુસ્તકો આઉંર મળે વી. પી. ડી
 રવાના કરવામાં આવશે. બહાર ગામના આઉંર ઉપર પુરવું.
 ઉકસેલર્સ અને તાકીદે ધ્યાન આપવામાં આવશે.
 કમીશન તથા સામગ્રી નક્કો ખરીદનારને સાફ.
 લખો ઉપરના શિરનામે.

યોગી કે, હોંગી?

—ગઝલ—

જલાવી દે ! જલાવી દે ! અયે યોગી ! જટા ત્હારી !
 અરે ! સંસાર છોડયો છે છતાં માયા અતી ખ્યારી !
 પિતા માતા તબ્યાં છોડ નિસાસા નાંખતી નારી !
 સગાં સ્નેહી તજી દીધાં અહા ! ભગવાં તને ધારી !
 કમાવું ના ગમ્યું ત્યારે બની બાવા તમે બેઠા !
 પડયા સંસારને માથે કપટ પડદા વિષે પેઠા !
 શરીરે ભસ્મ ચોળી છે લલા લોકો ભમાવાને !
 અહાહા !! સ્કંધ ઝોળી છે ખરેખર ! જર જમાવાને !
 બતાવો મંત્ર ને જાહ ચમત્કારે તમે પૂરા !
 ઉપાધિ એ તમારે શી ? કપટ છળમાં રહો શૂરા !
 ભગાવો ઘર તમે કેનાં અરે ! બુદ્ધિ બગાડો છો;
 ઘલાવો બહેંમ કો' ઘરમાં ભમાવી ભૂત કાઢો છો !
 અહા ! અલભસ્ત છે કાયા ! હરામી કાં થઈ બેઠા ?
 જગતને ધુતવાનો શું તમે ધંધો લઈ બેઠા ?
 ભમીને ભીખ માગો છો ઉદર એથી ભરો યોગી !
 ગયા છે હાથ શું ભાગી ? અરે ! ધંધો કરો યોગી !
 અયે ! ખાકી ! અયે ! ખાકી ! કરી લે ખાકથી ચારી !
 જલાવી ખાક કર માયા પછી એ અંગ લે ધારી !
 પડે ના પાસ માયાનો તહાં કર વાસ હે સાધુ !
 અલખ ધુનમાં રહે રાચી તજી સૌ આશ હે સાધુ !

બેવડા મંડળીના મેનેજરની આમંત્રણ પત્રિકા !

—ગઝલ-સોરઠી—

મિજલસ અમારી આજ છે, મોજો ઉડાવા આવજો !
રે ! બેવડાની બાટલી ! દમલર ચડાવા આવજો !

છે શુદ્ધ જળ એ ફળ તાણું,
હા ! પાક પાણી આપણું;
બસ એજ ગંગાજળ ગાણું,
તે ગટગટાવા આવજો !

દોષિત દિવાનાઓ ગણે,
નાદાન તે નિંદા કરે;
બસ બેવકુફી વાપરે,
ભર ભમ પીવા આવજો !

લહેઝત શરાબે જે રહી,
પીનાર તે બાણે સહી,
અંબાણ તે બાણે નહિ,
ગરમત જમાવા આવજો !

અમૃત અમારું એજ છે !
પકવાન પ્યારું એજ છે !
બસ સ્વર્ગ બારું એજ છે !
એ લાલ લેવા આવજો !

પઈશું અને પીશું અહા !
 મસ્તાન તો ખનશું અહા !
 મનથી મઝા કરશું અહા !

શુલતાન થાવા આવજો !

મુકલેસ ઘેશું બે ધડક,
 છો આવતા દુઃખના ખડક;
 પણ બેવડો પીશું કડક,

સૌ પાપ ધોવા આવજો !

રે ! આવજો ! રે ! આવજો !
 દિલબન દોસ્તો લાવજો !
 આવી સભા શોભાવજો !

આનંદ કરવા આવજો !

મિજલસ અમારી આજ છે, માજો ઉડાવા આવજો !
 રે ! બેવડાની ખાટલી ! રનેહે રહુડાવા આવજો !

નવીન નીતિ, ભક્તિ, તથા વૈરાગ્યની ગંજોથી ભરપુર !

સચિત્ર સંગીત સુબોધ ખિંદુ.

લેખક:—“ મણિકાન્ત ” હજીરવાસવાળા.

મુદ્રિત્રણ રંગમાં ચિત્રોયુક્ત આર્ટપ્રેસનું પુંદું, લગભગ ૮૦

પૃષ્ઠનું આકર્ષક પુસ્તક. કીં. ૦-૫-૦ ચિત્રો-૬

સોલએજન્ટ, સોલતરીયા-અધર્સ બુક્સનર્સ.

કે.—ગંજીશવાડી. મુંબઈ નં. ૨.

એક અદેખા કવિનું કલ્પાંત !

—ગઝલ—

કવિતા એ પ્રિયા મહારી ! હવે તું દૂર હુંથી થા !
 ગયું પીંગળ થયું ડીંગળ અરે ! પાતાળ પેસી જા !
 કવિનો રાફડો ફાટ્યો ! કવિતા છોકરાં જોડે !
 પરાણે પ્રાસ બેસાડે વળી ગણ તાલને તોડે !
 ભણેલી કૈંક ભામાઓ અવરનાં કાવ્ય તફાવી !
 છપાવે સઘ પેપરમાં નીચે નિજ નામ લટકાવી !
 વધી માસિકની સંખ્યા નવું દરમાસ શું આપે ?
 કરીને એકઠો કચરો ! પછી તે છુટથી છાપે !
 વળી કૈં ડીઝીઓવાળા બનાવી શબ્દનું જોખું !
 મળે ના પ્રાસ-ગણ તોપણ કહેશે કામ આ જોખું !
 નવી ઢબની કવિતા એ કરે છે પાસ સાક્ષર જે !
 ખરું જોડું તપાસે શું ! પઢ્યા ના હોય પોતે તે !
 ચઢીને તેલની ઘાણી “ ગજો ” ઘાંચી ગઝલ જોડે !
 ગઝલમાં બેલને હાંકે નકામું શિર એ ફેડે !
 મુકીને કામ ચણવાનું કબાલી ગોઠવે કડોઆ !
 પડે ના કામ કાગળનું કલમ યા ના મળે ખડોઆ !
 રચે છે છંદ બસ ! સોની લુહારો લાવણી કરતા !
 રસોઈયા રસકા જોડે ભવૈયા તે કવિ ઠરતા !

ચાલૂ જમાનાનો સુધારો !

—ગઝલ—

જમાનો વહિ ગયો જૂનો ! અરે ! ફેશન વિના સૂનો !
 અમોને શાખ ખ્યારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 ગમે ના પાઘડી જરીયે, શિરે ટોપી ધરી ફરીયે;
 બુનો ધારો અકારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 કવિના દહેં ધર્યો ચસમો, લલે આંખે પડે વસમો !
 સુનેરી ફ્રેમ બાળો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 લલે ઘરમાં નથી ખાવા, લલે ખાયા બને ખાવા;
 નવિન પોષાક ખ્યારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 ગમે ના જ્ઞાનનાં પોથાં, નકામાં એ બધાં થોથાં;
 સરસ શૃંગાર ખ્યારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 નથી કોરતાર જેવું કેં, બુલી લટકી મરે છે કેં;
 વધુક વણુ એ વિચારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 પુરાણો શાસ્ત્ર છે ખોટાં, નકામાં ખાય સૌ ગોથાં;
 ધરમ ખાલી ધખારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 પુજા ને સ્નાન સંધ્યાનું, વળી પરમાર્થ કરવાનું;
 નકામો એ કૂટારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 ગમે ના ઘર મહી ખાવું, સદા હોટલ વિષે જાવું;
 હાંનો રવાદ સારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !

ગમે તે જ્ઞાતિનું ખાવું, અરે ! એકું બેકું કેવું ?
 ખરે ખોટા વિચારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 ફરીશું ફાંકડા ફછડ, અભીમાને અતિ અછડ;
 વિનયનો તો ઉધારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 રહડાવી બુટ ને મોતં, ફરીશું બાગ વાડીમાં;
 ભજન ખાલી લવારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 મરાળી રોફ ઐરી ને, જશું નાટક તમાસામાં;
 સુધારોનો વધારો છે ! અમારો એ 'સુધારો' છે !
 અહાહા ! ! પ્રાન્ડો ને બીડી, અમારી સ્વર્ગની સીડી;
 પિયે ના તે ગમારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 અનીતિમાં મઝા જેવી, નીતિમાં ના મળે એવી;
 કહે કો' એ કુધારો છે ? અમારો એ 'સુધારો' છે !
 પિતા માતા તણે તાબે, રહેવું એ કહ્યું કોણે ?
 પ્રિયાનો પ્રેમ પ્યારો છે, અમારો એ 'સુધારો' છે !
 અમે તો પ્યારમાં ઘેલા ! ચતુરાના બન્યા ચેલા !
 ગુરૂજી એ અમારો છે; અમારો એ 'સુધારો' છે !
 ગરીબો છેક છે હલકા, નથી મિત્રો થવા જેવા;
 અમારો રાહ ન્યારો છે ! અમારો એ 'સુધારો' છે !
 તમોને જે કહી વાતો, સુધારા બુજ છે એ તો;
 હબુ બીજા હબરો છે ! અમારો એ 'સુધારો' છે !
 કહે 'શંકર' તમો જેવા ! અરે ! દુનિયાં દુખાવાના !
 અમારો જે કુધારો છે ! તમારો તે 'સુધારો' છે !

“ બળી એ નોકરી કરવી ! ”

—ગઝલ—

કદર જ્યાં થાય ના કેં એ, બળી એ નોકરી કરવી !
 પુરા પરતંત્ર જ્યાં થઈએ, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 સગુ બહાલું તણ દીધું, ગમન પરદેશમાં કીધું;
 છતાં ના સુખ પય પીધું, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 કરી નિજ શેઠની સેવા, જ્યાં ના લેશ જગદેવા;
 રહ્યા જેવા હતા તેવા, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 મળે દશ બાર કે પંદર, વૌશીતું ખર્ચ પાણુ અંદર;
 રખણું કોટ ને બાંદર, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 હશે જે શેઠના સાળા, નહિ કેં કામ કરનારા;
 મફતનો માલ ખાનારા, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 ખુશામત શેઠની કરતા સલામો દર કદમ ભરતા;
 બનીને બેશીકર કરતા, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 અપાટામાં જમી લઈએ, નિયમસર નોકરી જઈએ;
 છતાં ડપકો અતિ ખઈએ, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 મળે ના પેટને પુરતું, હૃદય તેથી રહે ઝુરતું;
 અરે ! એ આકરી તજ તું ! બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 રજા ના કો, રથળે જાવા, ટુંકારા શેઠના ખાવા;
 ભલે એથી બનો ખાવા, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 મળે પુરસદ નહિં જરોએ, કંઠણુ થૈ કામ સૌ કરોએ;

છતાં ના આપદા હરોએ, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 ધરમ કે ધ્યાન ના થાયે, દિવસ સૌ કામમાં જાયે;
 છતાં જો શેઠ ના ચાહે ! બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 ચિવટથી ચાકરી ચહુડોએ, પરાધિન પિંજરે પડીએ;
 છતાં જો રોદણા રડીએ. બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 થયા પરતંત્ર તન તોડી, જુવાની ઝેરમાં જોડી;
 છતાં ના પાસ રહો કોડી, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 મળે સર્વિસ સરકારી, અગર કે રાજ્ય દરબારી;
 ખુશામતની બધે સ્વારી, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 અધીકારી કંઈ એવા, વસીલાની કરે સેવા;
 ખુશામતના જમે મેવા, બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.
 ખુશામતખોર જન જ્યાં છે ! સુખો 'શંકર' બધાં ત્યાં છે;
 -કદર તો કામની ક્યાં છે ? બળી એ નોકરી કરવી ! કદર.

શું આપ ગઝલમાં ગુલતાન થયા છો ?

જો આ પુસ્તક વાંચતાં આપને સ્હેજ પચ્ચ આનંદ પ્રાપ્ત
 થયો હોય તો ઉત્તમ ગઝલોના ભંડાર રૂપ સુંદર ત્રીસ ચિત્રો-
 યુક્ત સચિત્ર “ મણિકાન્ત કાવ્યમાળા ” તાકીદે મંગાવો.
 લગભગ ૩૫૫ પેજ સુંદર બાઈન્ડીંગ કી.રૂ.૨-૦-૧ પે. વુડ્.
 સોલ એજન્ટ.

સોજીતરીયા પ્રધર્સ-બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર.

કે. ગણેશવાડી, મુંબઈ નં. ૨.

આય મારા ખુદા બખુચકને ઘણુંએ કહ્યું કે,
“ ઑટો મોહિની ” દુનીઆનું એક માનીતું સેંટ
 છે કે જેની ચંબેલીની ખુશખો ચાર દિવસ સુધી ટકી
 રહે છે. પણ તેમણે માન્યું નહીં અને હવે પરતાય છે.
 જુઓ લેમનો રહેશે ભલતું ઑટો વાપરનાર.

ડી. ૨૭, ૦૧૧, ૦૧,
સોલ એજન્ટ-મોહીની એજન્સી.
 જુમામસ્જિદ-મુંબઈ. નં. ૨.

“ તું શું કરે ? ”

ગઝલ-સોરઠી (હરિગીતમાં પણ ગવાશે).

આ કાષ્ટની માળા અરે ! તું ફેરવીને શું કરે ?

કિરતાર ના અંતર વિષે હસ્તે ધરી-‘ તું શું કરે ? ’

નિત્ય ન્હાય નિરમળ નીરથી, સરિતા સરોવરમાં જઈ;

પણ મેલ ના મનનો મટયો જળ વાપરી-‘ તું શું કરે ? ’

ટોલાં અને ટપકાં કરી, છે ભસ્મ સૌ અંગે ભરી;

પણ શરીરમાં શયતાન છે, વિભૂતી ભરી-‘ તું શું કરે ? ’

બસ રામ રામ પુકારતો, પણ પ્રેમ ના પ્રભુના પર;

ના રે’મ તુજ હૃદયે રહે, ઇશ છેતરી-‘ તું શું કરે ? ’

રે ! દેવદર્શન માટ તું ફરતો ફરે સૌ મંદિરે;

આક્રીન ના અંતર વિષે, ફેકટ ફરી-‘ તું શું કરે ? ’

તું નેત્ર ઢાંકીને સદા, બસ ધ્યાન ધરતો ઢાંગથી;

પણ ચિત્ત તુજ અંચળ રહે ફતવા કરી-‘ તું શું કરે ? ’

ધારણ કર્યાં છે શ્વેત વસ્ત્રો શ્વેત દિલ કીધું નહિ;

દેખાવ છે સુતકી સદા, ઘોળાં ધરી-‘ તું શું કરે ? ’

એકાદશી ને અન્ય કેં ઉપવાસ કરતો કષ્ટથી;

પણ બ્રહ્મ છે તુજ ભાવના, ભૂમે મરી-‘ તું શું કરે ? ’

જે ડોળ રાખે ખંડારનો તે હોય જો હૈયા વિષે;

હરિ હૌથ છે “ શંકર ” કહે ખટપટ કરી-‘ તું શું કરે ? ’

“ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

—ગઝલ—

હતી તું નાર નખરાલી, હતી મદમસ્ત મતવાલી !

હવે છે હુશન વણુ ખાલી “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

અરે ! ના ચરમ છે કાળી ! ગઈ ક્યાં ગાલની લાલી ?

બુઢાપાની પોંધી ખાલી “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

હતી હા ! તું મનોહારી લટકતી ચાલ ક્યાં ત્હારી ?

અરે ! કર જ્યેષ્ઠીકા આલી “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

ખદનનો જોસ ક્યાં ત્હારો ? હૃદયનો રોષ ક્યાં ત્હારો ?

તુમાખી તોર ક્યાં ત્હારો ? “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

સફેદી શિર પરે સાળી ગઈ ક્યાં ભુલ્કી એ કાળી ?

ગરૂરી કેમ ત્હેં ગાળી ? “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

પડયા છે ગાલમાં ખાડા કળી સમ દંત ક્યાં ત્હારા ?

ગયા ક્યાં એન ને આળા “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

પ્રકુલ્લિત યુષ્પ એ ઉરનાં કહે તે કેમ કરમાયાં ?

જરા ને જોઈ શરમાયાં ! “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

ખદનમાં ખૂન ના ખીંદુ સુકાયો રક્તનો સીંધુ !

ગુમાબ્યું ક્યાં કહે સંધું “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

થયું છે ગાત્ર સૌ ગંદું ઘટી ગરમી પડયું ઠંડું !

વળી વ્યવહારમાં મંદું “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

“યુવાની ” ક્યાં ગુમાવી હોં ? વિષય જવાળા સમાવી હોં !
 જુદી બાજુ જમાવી હોં “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”
 “યુવાની ” એ ગઈ હારી હવે તો મહોતની વારી !
 પ્રભુની ભક્તિ કર પ્યારી “ યુવાની શું ગઈ ચાલી ? ”

કર્કશાનો કંથ !

—ગઝલ—

પુરાણાં પાપ ને જાગે, મળે છે કર્કશા નારી;
 અકારી જાંઘળી લાગે, ખરેખર ! ખારથી ખારી ! પુરાણાં.
 ઉદય થાયે અરુણને કે, ઉગે ઉર કલેશ અખળાને;
 તપી પેતે તપાવે છે, જીગરમાં ઝખમ કરનારી ! પુરાણાં.
 કુશખદો સાસુને ભાખે, નણંદથી સ્નેહ ના રાખે;
 નીતિને નીરમાં નાંખે, પતિને પણ પજવનારી ! પુરાણાં.
 શ્વસુરને શાપ આપે છે, દિયરને દાખમાં રાખે;
 ગણે ના જેઠ જેઠાણી, જરા ના લાજ ધરનારી ! પુરાણાં.
 ગધેડી ગર્વથી ગર્જે, બિચારાં બાળને મારે;
 પડોસી સાથ લડવાને, બને વિકાળ વઢકારી ! પુરાણાં.
 નિશાએ નાથને કનડે, કરે ફરિયાદ સર્વેની;
 કરે શું ? કંથ કમભાગી, ફરે તલવાર બે ધારી ! પુરાણાં.
 કરી આખો દિવસ ધંધો, ધણી આરામ ઇચ્છે ત્યાં;
 કલેજું કોરતી કુબળા; વચનનાં બાણ રે ! મારી ! પુરાણાં.
 શિખામણ સ્વામિ ને દેશે, કહેશે જૈ કુવો પૂરું;
 અગર આપો અફીણ ખાઉં, કહી ભય આપતી ભારી ! પુરાણાં.

સુવા દે રહેજ ના સુખે, જગાડે ભમિની આખી;
 પ્રભાતે કંથ પરવારી, જશે કે, નીંદ લેનારી ! પુરાણાં.
 સુખી છે કે, દુઃખી સ્વામી, નથી દરકાર દારાને;
 અરે ! એ વંતરી વળગી, પતિનું રક્ત પીનારી ! પુરાણાં.
 ભલો ભરથાર શિર ફૂટે, “ ડરે છે ભૂત ભૂંડાથી; ”
 પડી તે ટેવ ના જાયે, કરીને લગ્ન ઝખ મારી ! પુરાણાં.
 પ્રભુ જો પત્નિ આપો તો, સગુણી સોંપજો શ્યામા;
 નહિં તો નાથ ઇચ્છુ છું, કુંવારી જીંદગી સારી ! પુરાણાં.

પ્રેમ કથાના સુધારા વધારા સાથે સચિત્ર સાતમી
 આવૃત્તિ છપાઇને બહાર પડી છે ! !

સચિત્ર-નિર્ભાગી નિર્મળા.

યાને એક યુવકની કદરૂપાજનક પ્રેમકથા !

સુંદીર આર્ટપેપર પર ત્રણ રંગમાં ચિત્રોવાળું પુઠું તથા
 નાયક, નાયિકાનાં સુંદીર ચિત્રોયુક્ત સારા કાગળમાં
 છાપેલું લગભગ ૭૫ પેજનું આકર્ષક પુસ્તક. કીં. ૦-૬-૦

તા. ક.—બુકસેલરને તથા સામટી કોપી ખરીદનારને સાઈ
 કમીશન આપવામાં આવશે, છુટક નકલ મંગાવનારે ૦-૬-૬
 ની પોષ્ટની ટીકીટ ખીડવી.

સોલ એજન્ટ-સોજીતરીયા બ્રધર્સ, બુકસેલર્સ.

ટે. ગણેશવાડી લખમીદાસ ખીમજીતો માળો—મુંબઈ નં. ૨.

ચમત્કારે નમસ્કાર !

—ગઝલ—

અરે ! કાળયુગની દુનિયાં, સમજતી લેશ ના સાર;
 અખોધે ખાય અરબડીયાં, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 હજારો દેવનાં ડેરાં, સકળ પ્રેમે ન પુભયે;
 પુભરી હોય પાખંડી, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 પુભરી મંત્ર જ્યાં બોલે, પ્રતિમા દેવની ડોલે;
 દીધેલાં દ્વાર બોલે તો, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 દેવજાઓ આવતી અદ્ધર, ગણુતા દેવ તે સદ્ધર;
 તપાસી કોણુ જોનાર ! ચમત્કારે નમસ્કાર !
 ભરાશે મંડળી મેળા, હજારો માનતા થાશે;
 પુભરી પુત્ર પશુ આપે, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 સદાયરણી ભલા સાધુ, નહિ સન્માન કેં પામે;
 “ હ્રુમંતર ” ભૂત કાઢે તો ચમત્કારે નમસ્કાર !
 સુપાત્રે દાન ના કરશે, અપંગો અન્ન વિણુ મરશે;
 કુછંદીના થશે શિષ્યો, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 બનીને નમ્ર પૂછે તો, નહિં કો' રાહ બતાવે;
 દબાવી દમ બતાવે તો, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 ધરો પોષાક સાદો તો, મિટીંગે માન ના પામો;
 વિદેશી વસ્ત્ર વળગાડે, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 વિનયથી વંતરી વામા, કહ્યું ના કંથનું કરશે;
 પઢે સોટી સપાટો તો, ચમત્કારે નમસ્કાર !
 ચમત્કારે સકળ ચૂકી, અહા ! વશ થાય નરનારી;
 વિવેકે ના વિચારે કેં, ચમત્કારે નમસ્કાર !

સુધારા વધારા સાથે બીજી આવૃત્તિ થોડા
વખતમાં છપાઇને બહાર પડશે !!

પાપી પિતા અને—

સદ્ગુણી સીતા.

લેખક, “ મણિકાન્ત ” હળધરવાસવાળા.

કન્યાવિક્રયની કૂરતાનો અસરકારક ચિતાર ! “ કરે
તેણું પામે ” “સોખતે અસર” દારૂના દુર્ગુણનું ભયંકર
અને હાનિકારક પરોણામ વિગેરે વિષયોનો સમાવેશ
આ પુસ્તકમાં ઘણીજ સુંદર અને સરળ ભાષામાં કરવામાં
આવ્યો છે માટે તાકીદે નામ નોંધાવો, અગાઉથી આહક
થનાર પાસેથી રૂ. ૧-૦-૦ પાછળથી રૂ. ૧-૪-૦.

અગાઉથી આહક થનાર ગૃહસ્થે પોતાનું નામ ઠામ
નીચેના ક્ષીરનામે નોંધાવવું.

પ્રકાશક,

સોજીતરીયા પ્રેસ—બુકસેલર્સ.

ઉ-ગણેશવાડી, મુંબઈ નં. ૨.

“પાનની ખીડી !”

—ગઝલ—

કપૂરી પાન પુનાનું સમારી સાફ મહેં કીધું;
 કળીના કેશરી ચુના થકી તે ચોપડી દીધું.
 સુગંધીનો મુકી કાથો લવીંગે તે દીધું બીડી;
 પતિ પ્યારા સ્વિકારોને પ્રિયાની પાનની ખીડી !
 મુકી છે કાતરી સ્વામી ! મુકીથી કેળ સોપારી;
 વળી વીણી ભરી ભાવે ધરીને બહાલ વળિયારી.
 અહાહા !! એલચી મેલી ધરે છે પ્રેમ પંખીડી;
 પાત પ્યારા સ્વિકારોને પ્રિયાની પાનની ખીડી !
 પિયૂ આ પાનની ખીડી ભડું લોજન પચાવે છે;
 વળી વાયુ અને વ્યાધી અજીરણથી બચાવે છે.
 મહા સંગ્રામ શરદીને હઠાવાને મચાવે છે,
 પતિ તે કારણે લોકો જમીને પાન ચાવે છે !
 વદન ક્ષીલ્લાસ હરનારી-જમોને પાનની ખીડી !
 અધરમાં રક્ત ભરનારી-જમોને પાનની ખીડી !
 કટુતા દૂર કરનારી-જમોને પાનની ખીડી !
 મધુરો સ્વાદ ઝરનારી-જમોને પાનની ખીડી !
 અનુપમ પાનની ખીડી બનાવી લાલ હું લાવી !
 મુકીને કામ સૌ અગાં ઉમંગે આપવા આવી !
 સ્વિકારો સ્નેહથી સ્વામી પ્રશંસા શું હવે ગાવી ?
 અહોનિશ પ્રેમ માગું છું પતિ દો બહાલ વરસાવી !

❖ નિંદાખોરને અર્પણ ! ❖

—ગઝલ—

કરે નિંદા અમારી કો' અમોને છે નહિં પરવા !
 કરે મહેનત બિચારા તે અમારાં પાપને હરવા !
 લઈ પૈસા અને ઘોળી અમારાં વસ્ત્રને ઘોતા';
 વિના પૈસે જનો એવા અમારાં પાપને ઘોતા' !
 હશે જે ખાયલા પોતે અગર ધંધા વિના કરતા';
 અદેખા એકઠા થૈને અવર નિંદા અરે ! કરતા'.
 ઘણીની ધાક ના હોયે અગર વિધવા કદી હોશે;
 મળી કમજત કુલટાઓ અવરની કુથલી કરશે.
 હશે ઉસ્તાદ જે એમાં કચેરિ ઓંકમાં ભરશે;
 મળી બે, ચાર રંડાઓ અરે ! નિંદા પછી કરશે.
 ભટકતી કેસ લાવે છે વિવેચન વંતરી કરશે;
 ચઢી અન્યાયની ગાદી ચળેલી ન્યાય ચૂકવશે !
 ફલાણી આમ ચાલે છે ! ફલાણો રાંફ મારે છે !
 ફલાણી રાંકડી કેવી ! ઘણીની ધાક ધારે છે !
 ફલાણી ફાંકડી કેવી ? જીઓ ધરમાં ચલાણુ એ'નું;
 પિવાડે પાંદડે પાણી નશીબ રહકતું અહા ! તેનું.
 ફલાણીને ઘણું દુઃખ છે ફલાણીને અર્તિ સુખ છે;
 ફલાણી ખાય છે થોડું ફલાણીને ઘણી ભુખ છે !
 કરીને કૂથલી એવી અવરનાં ઘર ભગાવે છે;
 નથી કંકાસ જે ધરમાં તહાં ટંટો જગાવે છે !

નિદ્રાને વિનંતિ !

—ગાઝલ—

અયે ! નિદ્રા ! અરે ! નિદ્રા ! હઠીલી કેમ ના આવે ?
 કડં છું બંદગી દેવી દયા ના કેમ દરશાવે ?
 પ્રહર બે રાત્રીના વિત્યા ટકોરા ખારના વાગ્યા;
 સકળ સૃષ્ટિ વિસામો લે ! અમારા ભોગ છે લાગ્યા !
 સ્મરણ તહાડં કડં સ્નેહે રસીલી તું રિસાઈ છે;
 વિનવણી હું કડં બહાલી, છતાં તું ક્યાં મનાઈ છે ?
 નથી દરકાર જે કરતું કરે તેના પરે દાવો;
 અરેરે!! ઉંઘ તું ઉંધી કરે ઇન્સાફ શું આવો ?
 બિચારા જેલના સંત્રી અગર દરવાન દરવાજે;
 ફરજ તહેની બુલાવે તું વગર તેડી તહાં ગાજે !
 અગર કેં કામ કરતાને અરેરે ! ! આવતાં હોલાં;
 બિચારા હોય ખેડેલા છતાં તે જોખતા' તોલાં !
 નથી મચ્છર અગર માકણ પવન હા ! મંદ આવે છે;
 પલંગે હું પડ્યો ત્રફડું છતાં કાં નીંદ આવે છે ?
 કયો અપરાધ શું તહારો ? અરે ! તું કેમ કોપી છે ?
 દયા દિલમાં નથી તહારા ખરે ! તહે લાજ લોપી છે !
 હવે તો ટેક છોડી દે ? વિનંતિ આ સુણી મહારી !
 અમીની એક દૃષ્ટિથી મહને લે પાંખમાં તહારી !
 સકળ કળ્લો બુલવનારી ! ફિકરને દૂર કરનારી !
 મધુરાં સ્વપ્ન દેનારી ! દયા કર હે ! મનોહારી !

❧ ❧ ❧ સુખી ગૃહસ્થાશ્રમ ! ❧ ❧ ❧

—શિખરણી છંદ—

સદા આનંદે જો, સદન સઘળું પ્રેમમય છે,
પિતૃ ભક્તિવાળા, સકળ ગુણશાળી તનય છે;
હશે સ્નેહી શ્યામા, મનહર મુખે મિષ્ટ વદતી,
અતિ રિદ્ધિ સિદ્ધિ, દિનપ્રતિદિને હોય રહડતી. ૧

મળે પ્રેમી મિત્રો, નવ હૃદયમાં સ્વાર્થ ધરતા,
પડે કષ્ટો ત્યારે તન મન ધને સ્હાય કરતા;
નથી અંગે વ્યાધિ, અગર ન ઉપાધિ દિલ વિષે,
ભલા આજ્ઞાધારી, અચળ મનના ચાકર હશે. ૨

અપંગોને સાધુ સતત યસ પોષાય ધરમાં.
રહે ભક્તિ ભાવે, હૃદય રમતું રોજ હરમાં;
વળી પ્રેમે પોતે, વિમળ મન વિદ્વાન જન છે,
અહા ! જે તે પામે પરમ પુણ્યશાળી સુજન છે. ૩

*

*

*

*

અહાહા !! એથી કેં, અધિક સુખવાળા સુર નથી !
મળે જો એવું તો, સ્વર્ગ સુખ એથી દુર નથી !
હશે જેણે પૂર્વે, જપ તપ કરી દેવ રિઝવ્યા !
અહા તે પુણ્યાત્મા, સકળ સુખધારી જન થયા ! ૪

“ અહાહા !! આજ છે હોળી ! ”

—ગઝલ—

કસુંબે ચુંદડી યોળી અહાહા !! આજ છે હોળી !
 જમાડું શેષ ને પોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 ધરી ઘોળાં તને વસેા, બનું હું પ્રેમની જોગણ;
 ગુલાલે હા ! ભરૂં ઝોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 વસાવો કંથ કેસૂડાં, ભરીશું રંગનાં કુંડાં;
 રમાડું રંગમાં હોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 સિતારે ચિત્ત સાંધીને, વગાડું પ્રેમથી ંહાલા;
 સુણાવું રાગ હા ! હોરી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 મગાવો રેશમી મલમલ, વળી મજલિન જે મોંઘી;
 કરાવો ચુંદડી ચોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 હશે નરનાર નિર્લજ જે, ઉઘાડા ફાગ તે ગાશે,
 શરીરે રાખને ચોળી અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 બને છે કૈંક જન ઘેલાં, બજારે ભાખતાં ભુંડું;
 મળી દશ વીશની ટોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 ભરે છે ધુળ માથે કૈં, રમે છે છાણ માટીથી;
 ભલા એ ભીલ કે કોળી ? અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.
 હશે સજ્જન અને ડાહ્યા, હરિને હેતથી ગાશે;
 હૃદયને ભક્તિમાં રોળી, અહાહા !! આજ છે હોળી ! કસુંબે.

કનૈયાની ખંસી !

—ગઝલ—

કનૈયા કા'ન ઓ મહારા ! બજવો ખાંસુરી પ્યારા !
મધુરી ખાંસરી વાગે,

સુકોમળ કાનને લાગે !

રસોંક હું ખાંસુરી રાગે,
અજબ જ્યોતી હૃદય જાગે !

ઢળે અંતર અમીધારા ! બજવો ખાંસુરી પ્યારા !—કનૈયા !

ભુલીને ભાન હું ભટકું,
સુણાયો શબ્દ આ ક્યાંથી ?

દિવાની થૈ દિશે દોડું,
ઝમકતો નાદ એ જ્યાંથી !

દિવો દર્શન દયાવાળા ! બજવો ખાંસુરી પ્યારા !—કનૈયા !

કહે છે લોક 'કાનૂડો,'
અજબ જાદુ જરૂર જાણે !

અહાહા !! ખંસીના નાદે,
નગર નરનારને તાણે !

ત્રિકમ તાબે બનું તારા ! બજવો ખાંસુરી પ્યારા !—કનૈયા

પ્રેમ ચેષ્ટા !

—ગઝલ—

હાલે મમ નેત્ર તું ઢાંકે !
 છાંતિ દૃઢ્યે રમી-રહ્યો છું !
 મધુરી પ્રેમની મર્તિ !
 જીગરને તું ગમી-રહ્યો છું !
 દૃઢ્યને ના શકે રોકી !
 દબાવે આંખ કાં ખાલી ?
 સુકોમળ હસ્તના સ્પર્શે !
 અહા ! મહેં ઝાળખી બહાલી !
 દૃઢ્ય ધડકે મધુર તહેના !
 પડે પડ્યા જીગર મહારે !
 છાંતિ શું ના પિછાતું હું ?
 મહને બસ મૃગ્ય તું ધારે ?
 ચતુરા ચાર પકડાયો !
 હવે તુજ હસ્ત દે છાડી !
 સલુણી ભેટ ! બસ સ્નેહે !
 જીગર સાથે જીગર જોડી !

સાહિત્ય પ્રેમી સજ્જનોને ખાસ વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

- શ્રી } આ બુકમાં ધારાધિપતિ ભોજરાજ તથા કવિ કાળી-
ભોજ મુખોષ } દાસનું જન્મચરિત્ર, રાજ્યનીતિ અને નીતિની ચમ-
રત્નમાળા. } ત્કારિક-મનોરંજક લગભગ ૬૫ વાર્તાઓ તથા ૩૫૦
શ્લોક ભાવાર્થ સાથે મુકવામાં આવ્યા છે. સાઇઝ ઈમી
આંક પેજ. ૫૪ ૩૩૫ સુંદર સોનેરી નામવાળું પુંડું.
કી. રૂ. ૨-૪-૦ પો. જુદું.
- પ્રેમપીંજર કે } આ પુસ્તક એક અદ્ભુત રસમય ડીટેક્ટીવ નૉવેલ
કાળરાત્રિનું } છે. સુંદર સોનેરી પાકું પુંડું. કી. રૂ. ૧-૦-૦ પો.
ખૂની ખંજર? } જુદું.
- સન્મિત્ર કે } છુપી પોલીસનાં બહાદુર ધમોથી વાકેફ થવું હોય
શયતાન? } તો આ પુસ્તક વાંચો, મિત્ર બની શયતાનનું કામ
કરનારની કૃતદ્વનતાનો આબેહુબ ચિતાર. કી. રૂ. ૧.
- ભેદક ખૂન. } વાંચી જોજો આ ડીટેક્ટીવ નવલકથા તમોને સંપૂર્ણ
માહતી મેસમેરીઝમના પ્રયોગથી થતાં ખુરાં ધમોથી
આપશે. કી. રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ જુદું.
- સરલા. } અસહ્ય દુઃખ સહેવા છતાં સત્યનો જય વિગેરે ખા-
બતો રસપૂર્ણ રીતે રજુ કરનારી સંસારી નવલકથા
એક વખત અવશ્ય વાંચો. લગભગ ૩૦૦ પૃષ્ઠ, પાકું
પુંડું હોવા છતાં કીંમત રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ જુદું.
- દુઃખીયારી } આ પણ એક હૃદયભેદક! રસમય! સામાજિક
દુઃખતર! } નવલકથા છે. પાકું સોનેરી ગીલ્ડીંગનું પુંડું, પેજ
૨૭૫, જુજ નકલ શીલીકે છે. અસલ કી. રૂ. ૧-૪-૦
ઘટાડેલી કી. રૂ. ૧-૦-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

સોજીતરીયા અધર્સ—બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ટે. ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

“ ભુંગળ વિનાની ભવાઈ ! ”

—હરિગીત છંદ—

હે ! આર્યબંધુઓ ! તમે, જોયા તમાસા છે ઘણા,
નાટક સિનેમા સર્કસો રાખી હશે ના કેં મણા;
ભાળી ભવાઈ પણ હશે, નવું કેં નિરખવા-આવજો !
ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

ગૌરી પુજનનું પર્વ છે, બાળા જુઓ ! ટોળે વળી !
ભુંડું પરસ્પર ભાખતી, નખરાં કરે નિર્લજ વળી;
કેં કૂટતી રોતી અરે ! તે સાથ રોવા-આવજો !
ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આવો ! નવી વહુજી તણી, અત્રે અધરણી આજ છે ?
વાળાં વગાડી લોકને, લેગા કરે ક્યાં લાજ છે ?
વહુને બનાવે “ વાઘ ” ભુંડાં, ગીત ગાવા-આવજો !
ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આ લગ્ન મંડપમાં જુઓ વિધિ યુક્ત મંત્ર લણાય છે !
વર વહુ વયે ખટ વર્ષનાં શું લગ્ન યોગ્ય ગણાય છે !
વર તો જીઘે કન્યા રહે, એ અશ્રુ લહોવા-આવજો !
ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આ જય વરઘોડો જીઓ ! જીદ્દા મળુચકજી તણો ?
 વર વર્ષ પંચોતેરના, પણ મોહ અંતરમાં ઘણો ?
 કન્યા વર્યા દશ વર્ષની, કુલ પાન લેવા-આવજો !
 ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આ ખારમાની ન્યાત છે ! પુત્રે પિતાનું ઋણ ભર્યું ?
 ઘરખાર સૌ ગીરો મુકી પકવાનનું ભોજન કર્યું ?
 પદ્મું ગયું પત્નિ રહે, પકવાન જમવા-આવજો !
 ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આ દીકરીના દોકડા, લેનાર જીવીદાસ છે ?
 કન્યા કુવામાં નાંખવાનો, નીચ ધંધો ખાસ છે ?
 કન્યા દલાદી પણ કરે, તેને ખટાવા આવજો !
 ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

આવો ! હવે આ પોળમાં, કુળવાન સૌ કહેવાય છે !
 ખેડેરામણીથી પરણતા, વસુ કાજ વર વેચાય છે !
 જે ચાર જૈરી લાવતા, ઇન્સાફ કરવા-આવજો !
 ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

x x x x

ભાઈ ! ભવાઈ ભાળતાં, આજે અસૂરું થઈ ગયું !
 મળજો ફરી કો'દી હજી, જોવું ઘણું બાકી રહ્યું !
 જો ઝાંખ આંખે હોય તો, ચરમાં ખરીદી-લાવજો !
 ભુંગળ વિનાની આ ભવાઈ ! ભાઈ ! જોવા-આવજો !

“ અખ મારવા ! ”

—સોરઠી-ગઝલ—

જો ઈશને સમરે નહિ, જન્મ્યો વૃથા ‘અખ મારવા’ !
 પરમાર્થને પોષ્યો નહિ, જીવ્યો જગે ‘અખ મારવા’ ! જો.
 ખાધું પીધું હા ! ખંતથી, જાડા થયા પાડા સમા;
 પર પિંડને પોષ્યો નહિ, જાડા થયા ‘અખ મારવા’ ! જો.
 માંજો હજારો મારતા, ગાડી અને ઘોડે ચઢી;
 સત્કર્મ કેં કીધું નહિ, માંજો કરે ‘અખ મારવા’ ! જો.
 રાજા થયા કેં દેશના, પીડા પ્રજાને આપતા;
 રૈયત સદા રડતી રહે, રાજા થયા ‘અખ મારવા’ ! જો.
 સુખ મેળવે રૈયત સદા, ના રાજ્યને રહેતી વફા;
 ટંટો બખેડો જો કરે, રહે રાજ્યમાં ‘અખ મારવા’ ! જો.
 બાવા અને ચોગી બની, માયા મુકી ના વેગળી;
 ઢાંગી થઈ જગ ધુતતા બાવા બને ‘અખ મારવા’ ! જો.
 વિદ્યા લાણી કેં કેં શિખ્યા, પંડિત ને જ્ઞાની બન્યા;
 ના જ્ઞાન આખ્યું અવરને, જ્ઞાની થયા ‘અખ મારવા’ ! જો.
 નખરાં કરે છે નવ નવાં, નિજ નાથને સંતાપતી;
 સંતોષતી ના સ્વામીને નખરાં કરે ‘અખ મારવા’ ! જો.
 બહુ કષ્ટથી ઉછેરીને, હાથા બનાવ્યા દીકરા;
 માળાપને માને નહિ, પેટે પડ્યા ‘અખ મારવા’ ! જો.
 જો પૂરતું આપે નહિ, જાલિમ જીલમથી કામ લે;
 એ શેઠીયા કે શકું છે ? જીલ્લો કરે ‘અખ મારવા’ ! જો.
 ખાઈ નિમક નિજ શેઠનું, હલાલ ના હેતે કર્યું;
 એ ચાકરો કે ચોરડા ? ખાતા નિમક ‘અખ મારવા’ ! જો.
 વાણી ઉચારી ‘શંકરે’ સર, નાઈટ કે, જે-પી થયા;
 જો દેશ સેવા ના કરી, જે-પી થયા ‘અખ મારવા’ ! જો.

મુંબઈની ઇમીટેશન શેઠાણી !

—ગઝલ—

તમે મુંબઈ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ હરખાયા;
 છતાં સાહેબ ઓ મહારા ! જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 અહા ! મુંબઈની અલખેલી ! છકેલી કંઈક સુધરેલી;
 લટકતી લાજને મેલી, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 કરે છે કંઈ ઉધરાણી, લખે નામું નયન તાણી;
 છતાં કહેવાય “શેઠાણી” જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 પતિ પરદેશમાં આવે, પ્રિયાને પાસ તેડાવે;
 પછી વહુ પાંખ ફફડાવે, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 સ્વદેશે કામ સૌ કરતી, ખુશીથી ખાંડતી દળતી;
 હવે “ રામા ” વિના રડતી, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 ઘરે સસરો અને સાસુ, ખરચ વિણ ખેરવે આંસુ;
 જમે વહુ મિષ્ટ ફરમાસુ, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 કુવેથી ખેંચતી પાણી, નણુંદની સાચવે ભાણી;
 હવે થઈ રાયની રાણી, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 ઘણી મુંબઈ તણી નારી, ખતાવે ઠાઠ ખસ ભારી;
 ભલે વર થાય ભીખારી, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 ખને મુંબઈની શેઠાણી, કરે પૈસા તણું પાણી;
 રખે વર ટાંટીઆ તાણી, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !
 પતિ સીત્તેર લાવે છે, સકળ પત્નિ ઉડાવે છે;
 છતાં દેવું કરાવે છે, જુઓ મુંબઈનો શેઠાણી !

વસાવે નવનવી સાડી, કુલેલી ફેનસી ચોળી;
 ખરીદે ખૂટની જોડી, જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !
 સુવાસિક તેલ ને અત્તર, રૂમાલો રાખતી સત્તર;
 ગણે છે કોણ ત્યાં ગણતર ? જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !
 કબાટો કે તીજેરી ના, છતાં દશખાર ચાવીના;
 રૂપાના રાખતી જૂઠા, જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !
 જશે નાટક તમાસામાં, અગર સરકસ સિનેમામાં;
 ગણે મહોટાઈ લપકામાં, જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !
 સદા નરવી રહે નાડી, જતાં કે' જોઈશે ગાડી;
 જશે લટકો કરી લાડી, જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !
 કરે ઘરકામ સૌ ઘાટી, પદમણી, પાલવે જાતી;
 અહા ! હોંશે હવા ખાતી, જુઓ મુંખઈનો શેઠાણી !

x

x

x

x

નથી નારી સકળ એવી, સતી કે' છે સીતા જેવી;
 દયા સૌભાગ્યની દેવી, અસલ છે એજ શેઠાણી !
 નકલ કરનાર શેઠાણી ! સુણી ના કોપશો વાણી;
 હશે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુંખઈનો શેઠાણી !
 અપંગો પર દયા આણી, દુઃખીના દર્દને જાણી;
 મદદ દેતાં ન અચકાણી અહાહા ! ! એજ શેઠાણી !
 સ્થિતિ સ્વામીતણી જાણી, વિના “ઘાટી” ન ગલરાણી;
 શિયળવંતી વિનયવાળી, ગુણી ગૃહરાજ્યની રાણી !

નિરાશ થવાની જરૂર નથી,

પરંતુ જો અન્ય વીશીઓમાં, ભોજન ગૃહોમાં, કે ભપકા-
દાર લોન્તેમાં, અને ખુદ પોતાને ઘેર પણ જાં આહીંના જેવી
સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટફૂલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશે તો
અવશ્ય નિરાશ થવું પડશે. પધારો અને ખાત્રી કરો.

ધી
આશા રાખો
આશા રાખો હાઉં ત્ય

૬૦ મુશાદેવી, પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ નં. ૨.

❖ પરીક્ષા વિના નકામું ! ❖

—સોરઠો—

મોતીનું શું મુલ્ય ? વાનર જ્યાં ટોળે વળ્યાં;
તહેનો તો ફળ તુલ્ય, ફેડીને ફેંકી દિયે !
ગમાર જનને જાણ, ગુણવંતી ગોરી મળે,
કરી ન શકે પિછાણ, લખ બગડે લાભ તણો !
હોય પુરૂષ વિદ્વાન, નાર મળે જો શંખણી;
આપીને અપમાન, લાજ ઘટાડે લોકમાં !
ખડેરા આગળ ગાન, મધુર સ્વરે જન કો' કરે;
ચડે ન તહેને તાન, વૃથા દુઃખાવે કંઠને !
દુનિયાનો દેખાવ, અંધાને શું કામનો ?
પડે નકામી સાવ, 'અંધા આગળ આરતી' !
ઉત્તમ હીરો એક, જડે કદી કુંભારને,
કાચ ગણીને છેક, બાંધે ગર્ધવના ગળે ?
ગાંડાને જો જ્ઞાન, ગુણવંતો દેવા જશે;
શું પામે સન્માન ? માન લંગ તે થાય છે !
મધુર કાવ્ય રસદાર, રસિક વિના શું કામનું ?
ગુણ સમજે ન ગમાર, લવાઈમાં મનડું લમે !
પતિવ્રત કેરો પંથ, પાતર શું જાણી શકે ?
અતિ અબજાનો કંથ, પ્રેમ કદી ન પિછાણશે !
એમ પરીક્ષા વિણ મોંઘું પણ શું કામનું ?
કેં અછલના હિણ, લાલ ગુમાવે લક્ષનો !

❀ મસ્તાન ફકીર ! ❀

—ગઝલ—

અરે ! કે' ઝેરની ફાફી ! ખુદાનો લાલ લાવોને !
ફકાવી ફેંસલો લાવો મહને મુરદું બનાવોને !
નથી નેકી, મગર બદી તણો અન્નમ આવ્યો છે !
જહાંથી કુચ કરવાને બુઝો ! પયગામ આવ્યો છે !
અયે કમખખત ! નાદાની ! ખુદાઈ યાદ આવે છે !
જીગરને ચાક કરવાને બુઝો ! જહાદ આવે છે !
નથી ખયરાત કીધી તે ખુદાથી માગવાનો છું !
તજીને રાહ જીતતનો અરે ! જહન્નમ જવાનો છું !
અરે ! ઇસ્લામ મજહબમાં મના છે હા શરાખીની !
મગર તેનો બન્યો બંદો ! કસુર ખાના ખરાખીની !
બુગારે જર ગુમાવીને ગનીનો છું ગદા આજે !
ફકીરી હાલ આ મહારો અરેરે ! પેટને કાજે !
ભરીને જામ પીતાં હું ખુદાઈ રાહને ભૂંડ્યો !
નતીજો આ મળ્યો તહેનો જહાંના શાહને ભૂંડ્યો !
તજી મસજીદ હું હરદમ જતોતો' હાય ! મયખાને !
ખુદાની બંદગી કરવા ભુલાવ્યો હાય ! શયતાને !
ભુલી ઇન્સાનનો દાવો બન્યો હયવાન હું હાયે !
નશાને નાચ મુજરામાં રહ્યો ગુલતાન હું હાયે !
ગુલોના ખાગને છોડી ગટરની છે હવા લીધી !
ખુદાના તુરને છોડી શરાખી જામ મહેં પીધી !

ભિરાદર કેાઈ આવોને ! ડુબૂં છું હું જાવાને !
કદમ પર સર ઝુકાવું છું અદલ રસ્તો જતાવોને !

*

*

*

*

“ ભલાઈ કર અયે ! આદમ ! રહે આ દમ જહાં સુધી !
ખુદાનું નામ લે હરદમ ! રહે હર દમ જહાં સુધી ! ”

“ભાણુકાન્ત”નાં લખેલાં પુસ્તકો.

મણિકાન્ત કાવ્યમાળા.	(સચિત્ર આવૃત્તિ ૬ ઠી)	૨-૦-૦
પાપી પિતા અને સદ્ગુણી સીતા છપાય છે ,	૨ જી)	૧-૪-૦
સંગીત સુખોદ-ખિંદુ.	સચિત્ર , ૨ જી)	૦-૫-૦
સંગીત મંગળમય.	સચિત્ર , ૬ મી)	૦-૬-૦
નિર્ભાગી નિર્મળા.	સચિત્ર , ૭ મી)	૦-૬-૦
ગુજરાત સ્તોત્ર.	સચિત્ર , ૧ લી)	૮-૩-૦
અલ્પહત્યા યાને આપઘાત કે ખૂન ?	, ૨ જી)	૦-૩-૦
જ્ઞાન પ્રવાહ.	, ૧ લી)	૦-૨-૦

સોલ એજન્ટસ.

સોલતરીયા બ્રધર્સ-બુક્સેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ડ. ગણેશવાડી લખમીદાસ ખીમજીનો માળો.

પોસ્ટ નં. ૨-મુંબઈ.

ગઝલોના શોખીનો અને પ્રેમમસ્ત વાંચકો માટે ખાસ !

કલાપીના
કેકારવ !

આ પુસ્તક સુપ્રસિદ્ધ છે એટલે તેનું વિવેચન કરવાની જરૂર નથી. નવી આવૃત્તિ કી. રૂ. ૨-૦-૦ પો. જુદું.

હરિપ્રેમ

પંચદશી.

કાલાન્તકવિ બાલાશંકર ઉ. કંથારીઆ કૃત. આ પુસ્તક પ્રેમ અને વિરહની ગઝલોથી વિભૂષિત છે. વાંચવાથી જ્ઞાન તથા આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, તેમાં મુકેશે કાવ્ય જીવન નામનો લેખ ખાસ મનન કરવા લાયક છે. અસલ કી. રૂ. ૧-૦-૦ ઘટાડેલી કી. ૦-૧૨-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

કલાપીનું

સાક્ષર જીવન.

લાઠીના ઠાકોરશ્રી સુરસીંહજી (કલાપી)નું રસમય સાક્ષર જીવન તેમના અતિ ગાઢ અને લાંબા પરિચયવાળા રા. સંચિતના હસ્તે લખાયેલું છે અને તે કલાપીને વખાણનારા પ્રેમમસ્ત વાંચકોને ખાસ વાંચવા લાયક છે. કી. ૦-૫-૦ પો. જુદું.

જ્ઞાનોત્તેજક
કાવ્યો.

આ પુસ્તકમાં લગભગ ચાલીસ લેખકોનાં ઉત્તમ કાવ્યોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પાકા બાઇન્ડીંગનું અસરકારક પુસ્તક અસલ કી. રૂ. ૧-૪-૦ ઘટાડેલી કી. રૂ. ૧-૦-૦.

હીરાકણી (કષ્ટ

કાપનાર).

મનુષ્ય માત્ર સદા સુખની પાછળ દોડ્યા કરે છે કેટલાક તો સુખને બદલે તેનો પડછાયો જ મેળવી સુખ સંપાદિત કર્યું સમજે છે. સુખ એ આનંદનો કાયમ રહે એવો સમુદાય છે. જે પુસ્તક વાંચ્યાથી આનંદ ઉપજે એટલું જ નહિ પણ સંસાર વહેવારમાં ઉપયોગી થઈ પડે એવી સૂચનાઓ મળે તથા કષ્ટ કાપવાનો ઉપાય જડે તેનું મનન કરવાથી અને તે પ્રમાણે વર્તન રાખ્યાથી સાચું સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. કી. ૦-૧૩-૦ પો. જુદું.

સોજતરીયા બ્રધર્સ-બુક્સેલર્સ એન્ડ પબ્લીસર્સ.
દે. ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

❧ પતિ પ્રેમ પરિક્ષા ! ❧

—ભુજંગી તથા ગજક—

અહો ! નાથ ! આજે દિસો કાં ઉદાસી ?
અરે ! આનને શોક છાયા પ્રકાશી;
વિનંતિ કરે આપને દીન દારા,
કહો સત્ય સ્વામી પ્રભુ પ્રાણ મહારા.

પધારો ગૃહે સાંઝના શાન્ત પેખૂ,
સદા નાથ ! આનંદમાં મુખ દેખું;
નથી આજ આનંદ કે, શાન્તિ પ્યારા !
કહો સત્ય સ્વામી ! પ્રભુ ! પ્રાણ મહારા !

નથી એન ચિત્તે નડી કેં ઉપાધિ ?
વદો સત્ય બહાલા ! થયો કેંક બ્યાધિ ?
દુઃખી દેખતાં છે દુઃખી આપ દારા,
કહો સત્ય સ્વામી ! પ્રભુ ! પ્રાણ મહારા !

ઉમંગે વધાવા મુકી કામ આવી,
પૌયો નાથ ! પાણી ભરી પાત્ર લાવી;
પતિ ચર્ણુ ચાંપુ વદો ચક્ષુ તારા !
કહો સત્ય સ્વામી ! પ્રભુ ! પ્રાણ મહારા !

પ્રિયા ! શાન્ત થા ! શું ત્હને કષ્ટ કે'વું ?
 ટળે કષ્ટ તુંથી નથી હાય ! એવું;
 નથી વ્યાધિ કે' છે ઉપાધિ અકારી;
 કહી ના વૃથા ફૂલવું પ્રાણ ખ્યારી !
 ટળે કષ્ટ કે'વા થકી ના કદાપિ,
 સુણી હાય ! શાણી ! રહે શોક વ્યાપી;
 થવાનું હશે તે થશે એમ ધારી,
 કહી ના વૃથા ફૂલવું પ્રાણ ખ્યારી !

* * * * *
 ભલે કષ્ટ એવું હશે તો સહીશું,
 પતિના દુઃખે દુઃખિયાં હા રહીશું;
 સુણી શબ્દ સ્વામી ! વહે અશ્રુધારા !
 કહો સત્ય સ્વામી ! પ્રભુ ! પ્રાણ ખ્યારા !
 કદી કષ્ટ ટાળી શકાયે ન ખ્યારા,
 છતાં દૈ દિલાસો શકું નાથ ! મહારા !
 અરે ! અશ્રુ સાટે દહિં રક્ત ધારા !
 કહો સત્ય સ્વામી ! પ્રભુ ! પ્રાણ મહારા !

* * * * *
 અતિ હઠ તહારી હવે હું જણાવું,
 કથા કષ્ટની રે ! સલૂણી ! સુણાવું;
 દિલાસો નહિ તો ભલે દોષ દેજે,
 દુઃખી થાય તો કંથને કાજ રહેજે !
 કુસુંગે ચઢીને કર્યો હાય ! સદ્દો,
 અરે ! આખરૂને લગાડયોજ ખદો;

હતી શેઠની ઉઘરાણીજ આવી,
 અરે ! હાય સદા વિષે સૌ ગુમાવી !
 હતા ખારસો રૂપિયા સુજ પાસે,
 બધા હાય ! હાર્યો હવે કેમ થાશે ?
 નથી ખાર તો ખારસો ક્યાંથી લાવું ?
 અરે ! હાય સુઝયું મહેને કેમ આ'વું ?
 અરે ! હાથે કરીને મહેં લગાવી પેટમાં પાળી !
 કુહાડીથી અરે ! કાપી હતી જે ખેસવા ડાળી !
 અહા ! ફળફૂલ દેનારા બગીચાને દીધો ખાળી !
 અરેરે ! ! આવતી રાજી પ્રિયા સદો કરી ટાળી !
 ખખર જે શેઠને પડશે કદી ના માફ તે કરશે !
 ખરા ખોટા તણો ખતે અરે ! ઇન્સાફ-તે કરશે !
 કયો સદો અરે ! મહેં તે સુણીને કોપ તે કરશે !
 કરાવે કેદ તે સુજને દયા દિલમાં નહિ ધરશે !

* * * *
 કથા આ કદની સુણતાં કલેબુ' કંથ ફાટે છે !
 ઘરેણું ને વળી પલ્લું પછી તે કોણ માટે છે !
 મુકી ગીરો અગર વેચી અનામત શેઠની આપો !
 કરો ના નાથ કે' ચિંતા કથોલુ કદ આ કાપો !

* * * *
 ઘરેણું ના ગીરો મૂકું પિયરથી તું પ્રિયા ! લાવી !
 નથી પલ્લા પરે સત્તા થવાનું તે થશે લાવી !
 કડું કંગાલ ના તુજને, સુખેથી કેદને સેવું !
 જવા દે વાત એ બહાલી ! કડું ના કામ હું એવું !

વદો શું નાથ ! આં વાણી ? પરાયુ કાં તમે જાણો ?
 પિયરની શું હવે સત્તા ? પતિ તકરાર કાં તાણો ?
 અપાયું દાન કન્યાને પિતાનો ના મછી દાવો !
 ઘરેણાંને મુકી ગીરો રૂપૈયા રોકડા લાવો !
 સિખારી હા ! ભલે થૈશું તજીશું ટેક-ના ખ્યારા !
 મનુરી અન્યની કરતાં ડગીશું છેક ના ખ્યારા !
 ગણો ભરથાર ભામાનાં હૃદય શું એક-ના ખ્યારા !
 તમારો ને અમારો તે નવો છે નેક-ના ખ્યારા !
 કદાપિ કષ્ટ જો પડશે સહીશું-કંથના માટે !
 અરે ! વેરાન જંગલમાં રહીશું-કંથના માટે !
 “ ભલે આ દેહને વેચો ! ” કહીશું કંથના માટે !
 અરે ! અપવાસ જો પડશે ચહીશું કંથના માટે !

પતિકાજ તારામતી કષ્ટ પામી,
 હરિશ્ચંદ્ર જેવો હતો શિર સ્વામી;
 બની અન્ય દાસી પતિ રૂણ વાળ્યું,
 મહા કષ્ટ સ્વામી તણું સઘ ટાળ્યું !
 સતી અન્ય કૈંએ કરી સ્વામી ભક્તિ,
 મહા માન પામી વળી સઘ મુક્તિ;
 સતી કૈં બળી ભરમ થૈ નાથ સાથે,
 પતિ ભક્તિ એવી હણ્યા પ્રાણ હાથે !
 અરે ! અલ્પજ્ઞાની કરી શું શકું હું ?
 છતાં આપને નિજ આત્મા ગણું હું;
 વૃથા વાદ મેલી ઘરેણાં વટાવો,
 અહા ! રોકડા રૂપિયા નાથ લાવો !

નથી યોગ્ય હું આપને શિખ દેવા,
છતાં થાય ઇચ્છા અરે ! કેંક કે'વા;
ક્ષમા આપની હે કૃપાનાથ ! માગું,
પછી શબ્દ બે નમ્રતા ધારી ભાષું !

મળે મહેનત તણી રોજી ખુશીથી નાથ તે ખાવી !
અવરની ના કરો ઇચ્છા ! વૃથા હા ! લોભ વરસાવી !
હરામી માલ મેળવવા કરે છે યત્ન જે સ્વામી !
ગુમાવે ગાંઠનું નાણું અતિશે કષ્ટ તે પામી !
હવે અફસોસને છોડી સલુણા ! સ્યામ છો શાણા !
કહ્યો તે યત્ન અજમાવી ભરોને શેઠનાં નાણાં !
નહિ શંકા ધરો કાંઈ નથી કેં પારકું ખ્યારા !
અરે ! આ દેહ છે અર્પણ સદા શિરછત્ર છો મહારા !

*

*

*

*

પ્રતિમા પ્રેમની મહારી ! ભલી આ શિખ તહે દીધી,
કસોટી પ્રેમની આજે અહાહા ! પૂર્ણ મહે કીધી !
તરુણી મહે તને તાવી ટકી તું તાપની પાસે;
અહાહા ! ધન્ય છે ભામા ! પતિ ભક્તિ ભલી ભાસે !
નથી સદ્દેા કર્યો મહે તો ગુમાવ્યું છે નહિ નાણું;
પરિક્ષા પ્રેમની બેવા ત્રિયા મહે મેળવ્યું ટાણું !
નથી એવી સકળ નારી ધરેણું ગાંઠનું આપે;
સમય કળિયૂગનો છે આ હૃદયમાં સ્વાર્થને છાપે !

*

*

*

*

કરે સૌ તે અમે કીધું પરીક્ષા શું ત્હમે લીધી ?
 કસોટી એ નહિ ખ્યારા ! અહા ! હાંસી ત્હમે કીધી !
 ભરીને ઝેરની ખ્યાલી ધરો બે નાથ ! તો લઈએ !
 હૃદયમાં નાથને લાવી ખુશીથી ઝેર પી-જઈએ !

હવે નાથ ! મ્હારા પધારો રસોડે,
 જમાડું રસોઈ અહા ! આજ કોડે;
 ફરી ના કરો આ પ્રમાણેજ હાંસી,
 દુભાયે અતિ આપની નાથ ! દાસી !

* * * *

અહા ! પ્રાણ ખ્યારી ! થયો ખેલ પૂરો,
 જુગારી તણો છેજ અન્નમ ખૂરો;
 જુગારે જીતી તું પતિને હરાવી,
 પતિ ભક્તિ ત્હેં આજ પૂરી જણાવી;

નમું કિરતાર ! કરૂણાળું ! કૃપા તું હિંદ પર કરજે !
 અહા ! સૌ હિંદવાણીમાં પતિ ભક્તિ સદા ભરજે !
 વિનંતિ આ કરી મ્હેં તે દયાળું ! ધ્યાનમાં ધરજે !
 અમારા હિંદના કળેા અહા ! કિરતાર તું હરજે !

માફી અને સલામ !

—ગઝલ—

અમારી કો' કવિતાથી, અરે ! માઠું હશે લાગ્યું !
મુરખી માફ તો કરજો ! વચનનું બાણ જો વાગ્યું !
કવિતાની કમુર કે' ના, કલમને કોપથી કાપો !
લખે છે લોકની નિંદા, ભલે બદલો તમે આપો !

વિવેકે જો વિચારો તો, કલમની પણ કમુર છે ના !
કલમ ધરનાર એ કરને, કરો શિક્ષા હવે તો હા !

કરે શું : કર બિચારો એ, રહ્યો આધિન અંતરને !
કહે જે તે મુજબ કરતો, કરો બસ ! કેદ એ મનને !
પરાયાં છીદ્ર જોવાની, પુરી આદત-પડી એને !
પછી યોગળ પકડવામાં, પુરી લહજત-પડી એને !

મહા મસ્તાન એ મન છે, કદી કબજે નહિં થાયે !
પ્રવેશે સઘ પાતાળે, ઉડી આકાશમાં જાયે !
જવા દો નામ ઝાલિમનું ! તમાફ જોર ના ચાલે !
ગુન્હો તેનો ગણાયે ના, વિચારો ! રાસ્ત મત આલે !

બિરાદર ! દરગુજર કરજો ! પધારો ! આવજો પ્યારા !
છગરની સો સલામો છે, કબુલ તે રાખજો પ્યારા !

—સમાપ્ત—

પ્રાર્થના !

—ગઝલ—

નમું ફિરતાર કરજાણુ, કુબુદ્દિ કાપજો પ્યારા !
 અમારો ધર્મ સાચવવા, સુબુદ્દિ આપજો પ્યારા !
 ભુખ્યાને અન્ન દેવાને, પ્રીતે પરમાર્થ કરવાને;
 દયાળુ દેવ અમ દિલમાં, દયાને સ્થાપજો પ્યારા !
 હળાહળ ઝેરના જોવા, જૂઠાથી જૂજવો રાખી;
 દૃઢ્યમાં સત્યતાની છાપ સત્વર છાપજો પ્યારા !
 તહમારા ગુણ ગાવાને, ભજનમાં લીલ થાવાને;
 અમારા દેહમાં ભક્તિ રંગે રંગ વ્યાપજો પ્યારા !
 કુઠા છે કામ ને ક્રોધ, બૂરા છે મોહ ને લોભ;
 કહે “શંકર” અમોને દૂર એથી રાખજો પ્યારા !

“મણિકાન્ત.”

વિદ્યાર્થીઓ, વેપારીઓ, બહાર-
ગામના વીઝીટરો તથા
ફેમીલીઝ માટે ખાસ સગવડ

ધરાવવાવાળું
મુખ્યમાં એકજ

આ
લોજ
હાલમાં
નવા માલીકો
તથા નવી
મેનેજમેન્ટ હેઠળ
ગુજરાતી ઠગ
પ્રમાણે ચલાવવામાં
આવે છે. જેની
અંદર ઇલેક્ટ્રીક લાઈટ
પખાની તથા લીફ્ટની
ખાસ સગવડ રાખવામાં
આવી છે. એક વખત
પધારો અને ખાત્રી કરો.

રેલીઆર્ટીક એડ્રેસ

" લોજ "

૦. કાર્ડ

મારકટ સ્ટોર,

મુખ્ય.

રેલીફિન નં. ૨૭૨૦.

મણિકાન્ત કાવ્યમાળા માટે મારો અભિપ્રાય.

(ખેડાવર્તમાન, તા. ૬-૬-૧૯૧૭.)

ગરબી.

(આધવણ સંદેશો કહેજો રયામને.)

મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની,
પ્રેમી જનને અરપે ઉર આનંદજે;
સાદી શાન્ત સલુણી ભાષા શોભાવે,
પદ કુમરી ગઝલોને વિધાવધ છંદજે;
મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની!

૧

સમજુકને શિખામણ જોગા શબ્દથી,
સમજાવ્યો બહુ વાણી તણો વ્યવહારજે;
ભરી જુગારી છળ કપટોની છોળ્યના,
ઉછળતાં મોજાને અટવ્યો ભારજે;
મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની!

૨

ગાફલ ગુફના ગંધાતા ગુફ મંત્રમાં,
મોહ ધરીને મરનારા જન માટજે;
લક્ષણ સહીત ગણાવ્યા લાયક ગુણને,
કન્યા વિક્રયનો પણ કાઢ્યો કાટજે;
મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની!

૩

બેકેએ ખુરાડી જગની બાવડી,
ઠીક તે પણ ઠેકડીથી માર્યો ઠોકજે;
સટોરીયાની સત્યાનાશી રાણવી,

ભલે ન માને તે જન મેલે પોકળે;
 મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની ! ૪
 પતિવ્રતાના વરણવી પોષક મર્મને,
 ભારતી ગૃહીણીનું શોભાવ્યું ભાળજે;
 કંઠણ હૃદયના ધનવાનનોને કાળજે !
 સાચા શબ્દે સળગાવી પુર આળજે;
 મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની ! ૫
 સડયો સુધારો, બાળદમની બળતરા,
 અને બળાપો નોકરીનો બે દાદ જો;
 હંધડું ચુસે હિંદ તણું તે હાંકવા,
 આદિ શબ્દે આપી સુંદર ચાદ જો;
 મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની ! ૬
 પાપ અને પાપાંડ તણી પરણાલિકા,
 નિર્મૂળ કરવા સમજાવ્યું નિરબ્રાન્તજો;
 કડવું આષધ સાકર વિંટી સોંપીયું,
 ધીરજ તારી ધન્ય ! મણિના કાન્તજો;
 મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની ! ૭
 માધવજીને માળે તારી મોરલી !
 ગાયવાડીથી ઘુઘવતી ગુણવાનજો;
 મુંબઈથી પ્રસરાતી મહાલો હિંદમાં,
 ભાઈશંકરની આશિષ એજ નિદાનજો;
 મધમધતી મનહર કવિતા મણિકાન્તની ! ૮

મણિકાન્ત કાવ્યમાળામાં આવેલાં સુંદર અને ભાવમય ચિત્રોની નોંધ-પુસ્તકની કીં. રૂ. ૨-૦-૦.

- ૧ વિભુ વાક્ય !
- ૨ નીતિબોધ !
- ૩ “અમારા કંથના માટે !”
- ૪ “પતિવ્રત પ્રાણુથી પ્યાર !”
- ૫ કન્યાવિક્રયનો કબાલો !
- ૬ સ્વરૂપ પ્રશ્નસા !
- ૭ “અહાહા ! આજે છે હોરી”
- ૮ પ્રેમ ચેષ્ટા !
- ૯ સૌન્દર્ય વર્ણન !
- ૧૦ વીરહી વામા !
- ૧૧ કનૈયાની બંસી !
- ૧૨ માયાનો ત્યાગ !
- ૧૩ મરણ પથારીપર પશ્ચાતાપ !
- ૧૪ પસ્તાવો !
- ૧૫ રાજા અને ગેાળી !

- ૧૬ નળદમયંતી વનવાસ !
(અસ્તોદય.)
- ૧૭ સાલ મુખારક !
- ૧૮ ગુર્જર દેવી !
- ૧૯ ભીમદેવની સ્વારી !
- ૨૦ સતીનો શ્રાપ !
- ૨૧ રક્ષાબંધન !
- ૨૨ નિર્દોષ નિર્મળા !
- ૨૩ શશિકાન્ત !
- ૨૪ શોકાતુર નિર્મળા !
- ૨૫ દુઃખી પિતા !
- ૨૬ બ્રહ્મહત્યા !
- ૨૭ મહર્ષિ પરાશરનો આશ્રમ !
- ૨૮ પ્રાર્થના !
- ૨૯ અર્પણ મહાત્મા ગાંધીશ્રી !
- ૩૦ લેખક, મણિકાન્ત.

સોલ એજન્ટસ,

સોજીતરીયા બ્રધર્સ-બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ

ટ. ગણેશવાડી-મુંબઈ નં. ૨.

ખાસ વાંચવા લાયક પુસ્તકો !

સચિત્ર મણિકાન્ત કાવ્યમાળા (આવૃત્તિ ૬ હી)	...	૨—૦—૦
„ સંગીત મંગળમય („ ૯ મી)	...	૦—૬—૦
„ સંગીત સુમોધમિન્દુ („ ૨ જી)	...	૦—૫—૦
„ નિર્ભાગી નિર્ભંગા („ ૭ મી)	...	૦—૬—૦
અક્ષહત્યા યાને આપઘાત કે ખૂન ? („ ૨ જી)	...	૦—૩—૦
સચિત્ર ગુજરાત સ્તોત્ર (ગુર્જર રાજ્યના દુઃખ ઇતિહાસ સાથે)	...	૦—૩—૦
ગાન પ્રવાહ	...	૦—૨—૦
કલાપીનો કેકરવ	...	૨—૦—૦
કલાપીનો વિરહ... ..	...	૧—૪—૦
કલાપીનું સાક્ષર જીવન	...	૦—૫—૦
હીરાકણી (૬૯ કાપનાર)...	...	૦—૧૩—૦
હરિપ્રેમ પંચદશી (મસ્ત કવિ કંથારીઆની)	...	૧—૦—૦
પ્રેમપીઞ્જર કે ટાળરાત્રિનું ખૂની ખંજર ?	...	૧—૦—૦
ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તાઓ	...	૦—૮—૦
ચાર ચેંગી (અસરકારક)	...	૦—૧૨—૦
સન્મિત્ર કે શયતાન ?	...	૧—૦—૦
ભેદક ખૂન	...	૧—૦—૦
અનંગ-વિષ (સચિત્ર નવલકથા)	...	૨—૦—૦
ડીટેકટીવ દેવેન્દ્ર (ઘટાડેલી કીંમત)	...	૦—૧૨—૦
નલીનીકાન્ત („ „)	...	૦—૧૦—૦
શ્રી ભોજસુમોધ રત્નમાળા... ..	...	૨—૦—૦
અહલુતાનંદ-મોક્ષમાર્ગ	...	૧—૦—૦
ચાનોતેજક કાવ્ય (ઘટાડેલી કીંમત)	...	૧—૦—૦
દુઃખીયારી દુઃખતર („ „)	...	૦—૧૨—૦
ત્રણ ભાપાનો ભોમીયો	...	૦—૧૨—૦

સોજીતરીયા અધર્સ-બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ડે. ગણેશવાડી—મુંબઈ નં. ૨.

મુમુક્ષુઓ તથા વેદાન્તના અધ્યાસીઓને ખાસ મનન કરવા
લાયક શાંકરભાષ્ય ઉપરથી સારાંશમય રચાએલો ઉત્તમ ગ્રંથ

અદ્વૈતાનંદ મોક્ષમાર્ગ.

સુંદર બાંધણીનું, સોનેરી નામવાળું પાકું પુસ્તક. કી. રૂ. ૧-૦-૦.

મળવાનું દેખાણું:—સોલતરીયા અધર્સ બુકસેલર્સ.

ડે. ગણેશવાડી—મુંબઈ નં. ૨.

ડિટેક્ટીવ દેવેન્દ્ર.

આ એક અદ્ભુત રસમય ડિટેક્ટીવ નોવેલ છે. ધુપી પોલીસનાં
પરાક્રમેનો આગેહુબ ચિતાર તથા બુદ્ધિને ખીલવનારું ૨૨૫ પૃષ્ઠનું
પુસ્તક! અસલ કી. રૂ. ૧-૦-૦ ઘટાડેલી કી. રૂ. ૦-૧૨-૦ પો. બુક.

સોલતરીયા અધર્સ બુકસેલર્સ.

ડે. ગણેશવાડી મુંબઈ નં. ૨.

બુકસેલરો તથા સામટી નકલ ખરીદનાર
માટે ખાસ ભાવ.

નિર્ભાગી નિર્મળા.			સંગીત મુખોદધિનંદુ.			સંગીત મંગળમય.		
કૌપી.	રૂ.	આ. પા.	કૌપી.	રૂ.	આ. પા.	કૌપી.	રૂ.	આ. પા.
૧૨	૩-૮-૦		૧૨	૩-૦-૦		૧૨	૩-૮-૦	
૨૫	૬-૧૨-૦		૨૫	૫-૧૨-૦		૨૫	૬-૧૨-૦	
૫૦	૧૩-૦-૦		૫૦	૧૧-૪-૦		૫૦	૧૩-૪-૦	
૧૦૦	૨૫-૦-૦		૧૦૦	૨૨-૦-૦		૧૦૦	૨૫-૦-૦	
૨૫૦	૬૦-૦-૦		૨૫૦	૫૨-૦-૦		૨૫૦	૬૦-૦-૦	

સોલ એજન્ટ:—સોલતરીયા અધર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ડે. ગણેશવાડી—મુંબઈ નં. ૨.

૪૪ ૧૧૧

ભલે મમ નેત્ર તું ઢાંકે' છતાં દ્રઢયે રક્ષી-રહી છું!
મધુરી પ્રેમની મૂર્તિ! હાગરને તું ગમી-રહી છું!

“મણિકાન્ત.”

